

СЛУЖБ

НА ФЕДЕРАТИВНА НАРОД

Службени весник НРМ

Skoplje

НАРОДНА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА ФНРЈ“ излегува по потреба во српско, хрватско, словенечко и македонско издавање. — Огласи по тарифата. — Жиро сметка при Народната банка на ФНРЈ за претплата и одделни издања бр. 1032-Т-220. за огласи 1032-Т-221.

Среда, 6 ноември 1957

БЕЛГРАД

БРОЈ 46

ГОД. XIII

Цена на овој број е 80.— дин. — Претплата за 1957 година изнесува 1700.— дин., а за странство 2500.— динари. — Редакција: Улица Краљевина Марка бр. 9. — Телефони: Редакција 28-638, Администрација 26-276, Продажно одделение 22-619, Тел. централа 28-810.

578.

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕВОЗОТ НА ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законот за превозот на железниците, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 17 октомври 1957 година и на седницата на Соборот на производителите од 17 октомври 1957 година.

РП бр. 16

18 октомври 1957 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз-Тито, с. р.

Претседател

на Сојузната народна скупштина,

Петар Стамболиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПРЕВОЗОТ НА ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Важење на законот

(1) Со овој закон се уредуваат односите меѓу железничките транспортни претпријатија во состав на Југословенските железници и другите претпријатија во Федеративна Народна Република Југославија што вршат железнички јавен сообраќај (железницата), од една страна, и странките што се користат со услуги од железницата во врска со превозот на патници багаж и стоки, од друга страна.

(2) Овој закон се применува и на меѓународниот сообраќај доколку со меѓународните конвенции или со меѓународните договори не е определено поинаку.

Член 2

Посебни случаи на примена на законот

Овој закон се применува и на:

1) превозот на патници, на багаж и на стоки што се врши деломично во железничкиот а деломично во реловниот патен, поморски, речен или воздушен сообраќај (мешовит превоз), доколку со посебни тарифи за мешовит превоз не е определено поинаку;

2) превозот чија почетна односно отправна и упатна станица лежат на територијата на Федеративна Народна Република Југославија и што преминува територија на странска држава само во превозот;

а) ако експлоатацијата на пругата по која се врши превозот ја вршат Југословенските железници, или

б) ако експлоатацијата на пругата по која се врши превозот не ја вршат Југословенските железници, но заинтересираните железници склучиле

специјална спогодба според која овие превози се сметаат како внатрешни;

3) превозот меѓу станица во Федеративна Народна Република Југославија и станица на соседна држава, ако според спогодбата со железничката управа на таа држава превозот по целиот пат го вршат Југословенските железници, а во случај на превоз на стоки, ако испраќачот покрај тоа избере југословенски образец на експресен лист или на товарен лист за внатрешен сообраќај.

Член 3

Обврска и ограничување на превозот

(1) Железницата е обврзана да врши превоз:

1) ако странката ги исполни условите за превоз определени со овој закон и со прописите донесени врз основа на него;

2) ако превозот не е забранет или ограничен врз основа на закон или не му се противи на јавниот поредок;

3) ако се предметите годни за превоз со оглед на постројките или сообраќајните средства на железниците учеснички во превозот;

4) ако е превозот можен со редовни превозни средства на железницата, што ги задоволуваат редовните потреби на сообраќајот;

5) ако превозот не е оневозможен од околности што железницата не можела да ги одбегне ниту да ги отстрани.

(2) Сојузниот извршен совет може да го запре сообраќајот наполно или деломично, ако тоа го бараат општите интереси;

(3) Генералната дирекција на Југословенските железници може да го запре сообраќајот наполно или деломично, во случај на работи на железничката пруга, несреќа елементарни непогоди и од други слични причини;

(4) Секое запирање на сообраќајот железницата мора да го објави во сите станици, а запирањето на сообраќајот од поголема важност железницата мора да го објави уште и преку радио и дневниот печат

Член 4

Тарифи

(1) Тарифите ги содржат превозните цени и другите услови на превозот, како и сите податоци потребни за пресметување на превозните цени и на надоместите за споредните услуги од железницата.

(2) Сојузната народна скупштина го определува општото ниво на тарифите.

(3) Генералната дирекција на Југословенските железници:

1) ги пропишува тарифите и општите тарифски одредби и тоа:

а) за превоз на стоки со согласност од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет, од сојузниот Државен секретаријат за работи на финансите и од Државниот секретаријат за работи на стоковниот промет;

б) за превоз на патници со согласност од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет и од сојузниот Државен секретаријат за работи на финансите;

в) за воени превезувања со согласност од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет, од сојузниот Државен секретаријат за работи на финансните и од Државниот секретаријат за работи на народната одбрана;

2) ги пропишува тарифите во меѓународниот сообраќај;

3) дава задолжителни толкувања за примената на важечките тарифи;

4) пропишува надоместоци за споредните услуги на железницата врзани за железничкиот сообраќај;

5) склучува спогодби за превозните цени и за условите на превозот со државните органи, установите и стопанските организации што имаат специјални превози;

6) определува поединечни превозни цени за специјалните превози што не се регулирани со тарифата;

7) пропишува вонтарифски повластици во патничкиот сообраќај за определени категории превоз.

(4) Тарифите мораат да се објават во посебни изданија. Влегувањето во сила, измените и дополнењата и ставањето во сила на тарифите мора да ги објави и Генералната дирекција на Југословенските железници во „Тарифско-транспортен весник“. Тарифите за воените превезувања можат, во спогодба меѓу Генералната дирекција на Југословенските железници и Државниот секретаријат за работи на народната одбрана, да се објават на целесоборен начин. Покачувањето на превозните цени и на надоместоците за споредните услуги на железницата, како и другите одредби од тарифите со кои се отежнуваат условите на превозот за странките, влегуваат во сила најрано по истекот на петнаесет дена од денот на нивното објавување во „Службен лист на ФНРЈ“.

(5) На барање од странките железницата е должна да им ги стави на увид во секоја станица во редовното работно време тарифите што важат за таа станица

Член 5

Наплата на помалку наплатените износи од страна на железницата

(1) Железницата има право дополнително да ги наплати превозните цени, надоместоците за споредните услуги, возаринските додатоци и други трошоци, што пропуштила да ги наплати или ги наплатила во помал износ отколку што имала право.

(2) Плаќањето од претходниот став е должен да го изврши патникот односно испраќачот, а примателот само тогаш кога според товарниот лист бил должен да ги плати превозните трошоци.

(3) Заради наплата на побарувањата од ставот 1 на овој член железницата е должна писмено да ја повика странката да го плати должниот износ. Ако странката не го плати должниот износ во рок од 30 дена од денот на доставата на писмената покана, железницата може да бара, врз основа на изводот од своите книги и други исправи, издавање на платен налог од суд.

(4) За побарувањата од ставот 1 на овој член, што не го преминуваат износот определен од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет, железницата нема да ѝ испраќа на странката писмена покана за плаќање ниту ќе бара издавање на платен налог.

(5) На побарувањата на железницата од ставот 1 на овој член над износите што ќе ги определи Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет странките плаќаат законски затезен интерес. Интересот тече на побарувањата од ставот 1 на овој член од денот на доставата до странката на писмената покана за плаќање, а ако странката ќе го уплати должниот износ во рок од 30 дена од таа покана, интерес не се наплатува.

Член 6

Враќање на повеќе наплатените износи од страна на железницата

(1) Странката има право да бара од железницата враќање на повеќе наплатените превозни цени, надоместоци за споредните услуги, возарински додатоци и други трошоци, ако тој вишок го надминува износот определен од страна на Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет.

(2) Заради наплата на побарувањата од ставот 1 на овој член странката е должна да ѝ поднесе на железницата писмена рекламација. Рекламацијата мора да биде образложена и кон неа мораат да се поднесат исправите со кои се утврдува побарувањето.

(3) Кога рекламацијата не ја поднесува лицето што го извршило плаќањето, подносителот мора да приложи исправа со која се утврдува дека побарувањето преминало врз него.

(4) Ако железницата не ја изврши бараната исплата во рок од 30 дена од денот на доставата на рекламацијата до железницата, странката има право да поднесе тужба за наплата на своето побарување.

(5) Враќање на повеќе платените трошоци може да се бара само од железницата што ја извршила наплатата.

(6) На побарувањата на странката од ставот 1 на овој член над износите што ќе ги определи Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет железницата плаќа законски затезен интерес. Интересот тече од денот на доставата на рекламацијата до железницата, а ако железницата го плати должниот износ во рок од 30 дена од денот на доставата на рекламацијата, интерес не плаќа.

Член 7

Остварување на други права на странките спрема железницата и на железницата спрема странките

(1) Побарувањата од договорот за превоз, освен побарувањата од членот 6 на овој закон, странката може да ги остварува со поднесување писмена рекламација до железницата, а може и да поднесе тужба до суд, без оглед дали поднесла рекламација.

(2) Рекламацијата мора да биде образложена и во неа мора да се означи износот на побарувањето.

(3) Кон рекламацијата мораат да се приложат превозните и други исправи со кои се докажува превозот на побарување. Кога рекламацијата во случај на превоз на стоки ја поднесува испраќачот, кон рекламацијата тој мора да го приложи дупликатот од товарниот лист, а ако го нема, мора да докаже дека примателот дал согласност испраќачот да поднесе рекламација или дека примателот го одбил приемот на стоките. Кога рекламацијата ја поднесува примателот, тој мора да го приложи товарниот лист

(4) Исправите од претходните ставови можат да се поднесат и во препис, но железницата може да бара, при исплатата на побарувањето, да ѝ се поднесат исправите во оригинал.

(5) На барање од странката железницата плаќа законски затезен интерес на побарувањата над износот што ќе го определи Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет. Интересот тече од денот на доставата на рекламацијата до железницата, односно од денот на поднесувањето на тужбата. Ако железницата врз основа на рекламацијата го плати должниот износ во рок од 30 дена од поднесувањето на рекламацијата, интерес не плаќа.

(6) На побарувањата на железницата, освен побарувањата од членот 5 на овој закон, интересот тече од денот на поднесувањето на тужбата.

(7) Ако е предметот на превозот осигурен, а за исплатата на побарувањето е обврзан осигурителниот завод, странката заради остварување на своето побарување спрема тој завод поднесува писмена рекламација според прописите за осигурување или тужба.

Член 8

Лица овластени на рекламација и тужба

(1) Право на рекламација и тужба за побарувањата од претходниот член има:

1) патникот, ако е во прашање превоз на патник;
2) испраќачот, додека има право да располага со стоките, а примателот од моментот на приемот на товарниот лист односно од моментот кога стапил во договорен однос со железницата во случај на други превози;

3) испраќачот, ако е во прашање побарување од основот на доплата.

(2) Кога рекламацијата или тужбата не ја поднесува лице што е овластено на тоа според претходниот став, односно неговиот полномошник, подносителот на рекламацијата односно на тужбата мора да приложи исправа со која се утврдува дека побарувањето преминало врз него.

Член 9

Престанок на побарувањата спрема железницата по договорот за превоз на стоки и багаж.

(1) Правото на побарување спрема железницата, кое произлегува од договорот за превоз на стоки и багаж, престанува со приемот на пратката.

(2) По исклучок, правото на побарување според претходниот став не престанува:

1) ако имателот на правото докаже дека штетата е предизвикана злонамерно или поради крајна небрежност на железницата;

2) во случај на пречекорување на рокот за испорака, ако е барањето поднесено во рок од 30 дена од денот на издавањето на стоките, не сметајќи го во тој рок денот на издавањето;

3) во случај на деломична загуба или оштетување:

а) ако деломичната загуба или оштетувањето е утврдено според членот 93 од овој закон пред да ја примил пратката имателот на правото;

б) ако е утврдено што имало да се изврши според членот 93 од овој закон, пропуштено само по кривица на железницата;

4) ако оштетувањето или деломичната загуба не можеле однадвор да се забележат, а се утврдени дури по приемот на пратката од страна на имателот на правото, но само:

а) ако барањето за утврдување на оштетувањето односно на деломичната загуба според членот 93 од овој закон, било ставено за багаж и експресни стоки во рок од три дена, а за други стоки во рок од седум дена по приемот на пратката од страна на имателот на правото, но веднаш по откривањето на оштетувањето односно на деломичната загуба, и

б) ако имателот на правото докаже дека штетата се случила во времето меѓу приемот за превоз и издавањето на пратката;

5) ако побарувањето се однесува на враќање на платените износи или на доплати.

Член 10

Застареност на побарувањата

(1) Побарувањата на железницата спрема странката, како и побарувањата на странката спрема железницата, застаруваат, и тоа:

1) побарувањата поради повеќе односно помалку наплатените превозни цени, надоместоци за споредни услуги, возарински додатоци или други трошоци — во рок од шест месеци;

2) други побарувања во рок од една година.

(2) Застареноста почнува да тече:

1) кај превозот на патници — од денот на истекот на рокот на важењето на возната исправа;

2) кај побарувањата поради деломична загуба или оштетување, како и поради пречекорување на рокот за испорака — од денот на издавањето на стоката односно на багажот;

3) кај побарувањата поради потполна загуба на стока — по истекот на триесет дена од денот кога истекол рокот за испорака;

4) кај побарувањата поради потполна загуба на багажот — по истекот на четиринаесет дена од денот кога истекол рокот за испорака;

5) кај побарувањата на повеќе или помалку платените износи — од денот на плаќањето, а ако немало плаќање — од денот на издавањето на пратката. Ако испраќачот положил износ на име превозни трошоци кои не можат да се утврдат точно при предавањето на стоката на превоз туку дополнително се пресметуваат — од денот на извршеното пресметување на железницата со испраќачот;

6) кај побарувањето на железницата што настанало оттаму што таа му го вратила на примателот односно на испраќачот износот кој примателот го положил место испраќачот или испраќачот место примателот — од денот на враќањето на тој износ;

7) кај побарувањата кои се однесуваат на доплатата — по истекот на четиринаесет дена од денот кога истекол рокот за испорака;

8) кај побарувањето на вишокот кој во случај на продажба на стоките од страна на железницата ќе преостане по измирувањето на нејзиното побарување — од денот кога е извршена продажбата;

9) кај побарувањата настанати поради тоа што железницата им ја извршила исплатата за странката на царинските органи — од денот на извршената исплата;

10) во сите други случаи — од денот кога настанало побарувањето.

(3) Денот назначен како почеток на рокот на застареноста не се смета во тој рок.

(4) Текот на застареноста се спречува со доставување на железницата писмена рекламација со потребните исправи. Застареноста натаму тече од денот кога на странката и' е доставен писмен одговор на рекламацијата и кога и' се вратени исправите приложени кон рекламацијата. Натамошните рекламации по истиот предмет не го спречуваат текот на застареноста.

(5) За прекилот на застареноста важат одредбите од Законот за застареноста на побарувањата.

Член 11

Најдени предмети

(1) Кој ќе најде изгубен предмет на подрачјето на железницата (во железничките возила, простории и сл.), должен е веднаш да му го предаде на определениот службеник на железницата, без право на наоѓачка награда.

(2) Железницата е обвонана за наодот да го извести сопственикот на најдениот предмет, ако овој и' е познат.

(3) Ако е сопственикот на најдениот предмет непознат, или не се јави да го подигне предметот во рок од три месеци од денот на предавањето на железницата, железницата може да го продаде најдениот предмет согласно со одредбите од членот 92 на овој закон. Предметите чии трошоци за чување не би биле во сразмера со нивната вредност, или кои се подложни на брзо расипување, можат да се продадат веднаш.

(4) Износот добиен при продажбата, по одбивање на трошоците, се чува место најдениот предмет една година од денот на предавањето на железницата. Ако сопственикот не се пронајде или не се јави во тој рок, износот добиен од продажбата влегува во приходите на железницата.

II. ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

Член 12

Ред на возењето. Посебни возови. Ценовник

(1) За превоз на патници служат возовите предвидени за превоз на патници во редот на возењето.

(2) Извод од редот на возењето мора да се истакне на видно место во секоја станица. Во него треба да се означи видот на возовите, разредите и времето на тргнувањето на возовите од таа станица, а за поголемите преодни станици и за крајните станици мора да се означи и времето на пристигањето на возовите и поважните приклучоци.

(3) Условите под кои се начрнуваат посебни купииња, посебни коли или посебни возови се определуваат во тарифата.

(4) Во секоја станица мора да се изложи ценоник кој ги содржи возните цени од таа станица до станиците до кои превозот на патници е најчест.

Член 13

Одржување на редот во возот

(1) За одржувањето на редот во возот при возењето се грижи кондуктерот.

(2) Припадниците на Народната милиција се должни да му укажуваат помош на кондуктерот во извршувањето на мерките што тој ги презема врз основа на овој закон.

Член 14

Возни исправи

(1) Секој патник е должен да се снабде со возна исправа пред да го отпочне патувањето. Ако станицата нема патничка благајна, издавањето на возните исправи се врши во возот.

(2) Патникот е должен на барање од овластениот службеник на железницата да ја покаже возната исправа.

(3) Возните исправи мораат да содржат: назив на почетната и упатната станица, разред и вид на возот, возна цена, прв ден на важењето, срок на важењето, а според потребата и превозен пат.

(4) Ако превозниот пат не е означен на возната исправа, возната исправа важи за најкраткиот пат.

Член 15

Срок на важењето на возните исправи

(1) Срокот на важењето на возните исправи се определува со тарифата.

(2) Срокот на важењето на возната исправа почнува да тече со денот на нејзиното жигосување, а за возните исправи што не се жигосуваат, со денот на првиот преглед. Возните исправи за возот кој тргнува според редот на возењето во 24 часот се жигосуваат со датумот од денот што настанува.

(3) Патувањето може да се отпочне во кој и да е ден во рокот на важењето на возната исправа. Првиот ден од важењето се смета како полн ден. Патувањето мора да се заврши најдоцна со возот кој пристига во упатната станица според редот на возењето до 24 часот од последниот ден на рокот на важењето на возната исправа.

(4) Исклучоци од одредбите од претходниот став можат да се определат со тарифата.

(5) Возните исправи што важат само за определени возови или денови, или за определено време, можат да се употребат само за тие возови, во тие денови, односно во тоа време.

Член 16

Издавање на возните исправи

(1) Железницата е должна да издаде возна исправа до станицата до која патникот бара.

(2) Патничките благајни мораат во работното време на станицата да се отворат најдоцна половина час пред тргнувањето на возот предвидено со редот на возењето, а и порано ако е тоа потребно за да се снабдат патниците на време со возните исправи.

(3) Правото на патникот да му се издаде возна исправа на патничката благајна престанува на пет минути пред тргнувањето на возот.

(4) Ако во станицата чија благајна не е отворена непрекинато, не може на патникот да му се издаде возна исправа, без негова криваца, на пет минути пред тргнувањето на возот, железницата тоа ќе го утврди со запишување во патниот лист на возот и од таквиот патник не можат да се наплатат додатоци според членот 22 од овој закон. Станицата е должна за тоа да ги извести патниците.

(5) Приговор дека издадената му возна исправа не одговара на неговото барање, како и дека не му е вратен точно остатокот од парите, патникот може да стави само при приемот на возната исправа.

(6) Препродажба на возни исправи не е допуштена.

Член 17

Повластици за деца

(1) Децата до навршената четврта година возраст за кои не се бара седалиште, се превезуваат бесплатно, без возна исправа.

(2) За децата од навршената четврта до навршената десетта година возраст, како и за помалите деца за кои се бара седалиште се плаќа половина од редовната возна цена, ако за тие деца по некој друг основ не постои поповолна повластица.

(3) Сојузниот извршен совет може да определи повисока граница на возраста за користење на повластиците од претходниот став.

Член 18

Чекални. Перонски карти

(1) Чекалните мораат да се отворат најдоцна на еден час пред тргнувањето на возот според редот на возењето.

(2) На станиците со затворен перон перонот мора да се отвори благовремено пред тргнувањето или пристигнувањето на возот.

(3) Чекалните мораат да бидат осветлени и затоплени, според месните и временските прилики.

(4) На преодните станици им е допуштено на пристигнатите патници да се задржуваат до тргнувањето на возот со кој го продолжуваат патувањето во чекалната на онаа железница со која го продолжуваат патувањето. Патниците не можат да бараат заради нив чекалната да се држи отворена во времето од 23 часот до 6 часот. Но, ако е времето од пристигањето на последниот воз до тргнувањето на наредниот воз пократко од 6 часови, за патниците на тие возови чекалните мораат да бидат отворени од пристигањето на последниот воз до тргнувањето на наредниот воз.

(5) Пушењето во определени чекални може да се забрани. Оваа забрана мора да се објави на видно место во чекалната.

(6) Забрането им е задржувањето во чекалните на лицата кои според членот 19 од овој закон се исклучени од превозот.

(7) Живите животни и предметите кои според чл. 28, 29 и 30 од овој закон не смеат да се внесуваат во патничките коли, не смеат да се внесуваат ниту во чекалните.

(8) Генералната дирекција на Југословенските железници може за одделни станици да воведат перонски карти за лица што сакаат да влезат во чекалните или да излезат на перонот, а немаат важечка возна исправа.

Член 19

Исклучување од превозот. Превоз со посебни услови

(1) Лицата што се заразени или за кои постои сомневање дека се заразени од чума, големи сипаници, колера или пегавец, не смеат да се превезуваат.

(2) Патникот на кој за време на возењето ќе се појават знаци на некоја од болестите наведени во претходниот став, железницата веднаш ќе го смести во засебно затворено купе на колата, ќе го превезе до првата станица на местото во кое постои здравствена установа што е во можност на болниот да му даде потребна нега и ќе ѝ го предаде на таа установа.

(3) Лицата што боледуваат од губа (лепра), жолта треска, тифус (трбушен тифус, паратифус), дифтерија, дизентерија, шарлах (скрлет), мали сипаници, голема кашлица, запаление на ушните жлезди (заушки), или други заразни болести што ќе ги определи сојузниот санитарен орган, мораат да се превезуваат во засебни затворени купииња со засебен нужник и мораат да имаат придружник.

(4) Не се примаат во возот или патем можат да се исклучат од превозот:

1) пијани лица, лица што со своето однесување ги вознемируваат другите патници или лица што не

се придржуваат за сообраќајните прописи и за прописите за јавниот ред и поредок. Такви лица немаат право на враќање на возната цена ниту на возарината за багажот;

2) лица што поради болест или други причини ја вознемируваат околината односно сопатниците, освен ако однапред најмат цело купе, или ако такво купе не би можело да им биде изнајмено. Лицата што ќе се разболат по пат железницата мора да ги превезе до станицата на првото место во кое има можност да им се укаже потребната помош.

Член 20 ✓

Заземање и определување на седалиштата

(1) Патникот има право да зафати седалиште во оној разред на возот за кој има возна исправа. На седалиште имаат право во прв ред оние патници што имаат возна исправа за тој колски разред. Железничкиот орган е должен на патникот на негово барање да му го определи седалиштето во возот, ако има слободни места.

(2) Патникот може во влегувањето во возот да го обележи седалиштето што е уште слободно, како за себе си така и за другите лица што патуваат со него и за кои тој може да ги покаже возните исправи. Патникот што ќе го напушти своето седалиште без да го обележи на очигледен начин, го губи правото да го земе повторно ако тоа седалиште го зафати друг патник.

(3) Патникот може да премине во повисок разред или во воз од повисок ред само ако ја плати разликата во возната цена.

(4) Ако не може да добие седалиште во разредот за кој има возна исправа, патникот може:

1) да премине во понисок или понизок разред, со тоа да ја доплати разликата во возната цена односно да бара разликата во возната цена да му се врати;

2) да го одложи патувањето за наредниот воз и да бара важењето на возната исправа да му се продолжи за соодветното време; или

3) да се откаже од патувањето и да бара да му се врати наплатената возна цена.

(5) Одредбите од претходниот став не се применуваат на локалните возови.

(6) Во сезоната на зголемениот сообраќај на патници, железницата е должна, во границите на можностите, да воведи и посебни возови на другите на кои превозот е значително отежнат со редовните возови. Исто така железницата е должна да воведи резервација на места во одделни возови или коли кога сообраќајните прилики за превоз на патници го бараат тоа, и тоа во границите на можностите со оглед на потребата од обезбедување нормален превоз на патници. Под кои услови можат да се резервираат седалишта во определени возови односно коли, се определува со тарифата и се објавува со оглас во станиците.

Член 21

Поседна кола, купиња и седалишта

(1) Во секоја кола мора да се определи најмалку едно седалиште за потешките инвалиди.

(2) Според дадените околности, железницата може да определи посебна кола или посебни купиња за деца до навршена седма година возраст со придружник, за непущачи, за ученици, за војници итд.

(3) Колата, купињата и седалиштата наведени во овој член мораат да бидат видно обележени.

Член 22

Патници без важечка возна исправа

(1) Лице што без важечка возна исправа се задржува во возот кој е приготвен за тргнување, или лице со важечка возна исправа што ќе зафати повеќе места во колата одошто му припаѓа нему и на лицата што патуваат со него, или зафати места во колата или купињата во кои нема право да патува, ќе го плати износот што е за тоа определен со тарифата.

(2) Патникот што не може да покаже важечка возна исправа или кој покаже возна исправа која не гласи на употребениот повисок разред, или на возот од повисок ред, или подолга друга — ќе ја плати возната цена и додатокот односно разликата на возната цена и додатокот. Doddatocите се определуваат со тарифата.

(3) Возните исправи на кои неовластено се вршени измени на податоците ќе се сметаат дека не важат и ќе се одземат.

(4) Патникот кој ќе одбие да ја плати веднаш возната цена, разликата во возната цена или додатокот може да се исклучи од патувањето. Патникот што е исклучен од патувањето нема право на враќање на возната цена и на возарината за багажот и може да бара багажот да му се стави на располагање само во упатната станица, а во станицата на исклучувањето ако железницата за тоа има временски можности.

(5) Со тарифата ќе се определат случаи во кои износите определени во ст. 1 и 2 од овој член нема воопшто да се наплатуваат или ќе се наплатуваат само деломично.

Член 23

Однесување на патниците. Оштетување на железничкиот имот

(1) Патникот е должен самиот да се грижи во почетната и во преодната станица да влезе во соодветниот воз, како и да излезе од возот во упатната станица за која има возна исправа, односно во претходната станица ако возот не се задржува во упатната станица.

(2) Додека се наоѓа возот во движење забрането е влегувањето во возот и излегувањето од возот, наведувањето низ прозор и отворањето на вратите на колата.

(3) Ако патниците во поглед на отворањето и затворањето на прозорите, вратите или направите за проветрување, за затемнување на светлоста, за употреба на направата за греење или за други слични прашања не можат да се спогодат, за тоа одлучува кондуктерот.

(4) Од колата не смеат да се фрлаат предмети со кои може да им се нанесе повреда на лица или штета на предмети.

(5) Употребата на помошната кочница е допуштена само во случај на опасност за безбедноста на возот, на патниците или други лица.

(6) Патникот што ќе им причини штета на железничките простории, на возилата, на уредите или опремата, или ќе ја злоупотреби помошната кочница, е должен да плати надоместок предвиден во ценовникот што го определува железницата.

(7) Патникот е должен штетата чиј износ не може да се утврди според ценовникот, да ја надомести по проценка на железницата. Во случај на спор височината на штетата ја утврдува судот.

(8) Надоместокот на штетата за оштетување предвидено во ценовникот патникот е должен веднаш да му го плати на овластениот службеник на железницата.

Член 24

Постапка во попатните станици. Прекинување на патувањето

(1) По пристигањето на возот во станицата кондуктерот е должен гласно да го објави името на станицата, а во преодните станици и преодот во друг воз.

(2) Железницата е должна на секоја станица да го означи името на станицата со јасни натписи.

(3) На патниците им е дозволено да влегуваат во колите или да излегуваат од колите само во станиците во кои возот според редот на возењето се задржува, и тоа единствено на определени места и на определена страна од возот.

(4) Со тарифата се определува дали и под кои услови патникот има право да го прекинува пату-

вањето на попатните станици. Во случај на прекин на патувањето, рокот на важењето на возната исправа не се продолжува.

Член 25

Извршување на царинските и други прописи

(1) Патникот е должен да се придружува за царинските и други прописи како во поглед на својата личност, така и во поглед на својот рачен багаж.

(2) Железницата не прима никаква одговорност спрема патникот за штетата што би ја претрпел тој поради непридржувањето за прописите од претходниот став.

Член 26

Враќање на возната цена

(1) Ако патникот не ја искористил возната исправа, може да бара да му се врати возната цена по одбивање на износите наведени во ст. 3 и 4 од овој член.

(2) Ако е возната исправа користена само деломично поради смрт, болест, несреќен случај што му се случил на патникот, или од други причини независни од волјата на патникот, се враќа разликата меѓу платената возна цена и возната цена за поминатиот пат, по одбивање на износите наведени во ст. 3 и 4 од овој член.

(3) На патникот не му се враќаат износите за резервирање на седалиште.

(4) Од износите што му се враќаат на патникот се одбива 10% и трошоците за дознака на разликата, освен кога возната исправа воопшто не се употреби и кога ѝ се врати истиот ден кога е издадена на благајната што ја издала.

(5) За изгубените возни исправи возната цена не се враќа.

(6) За враќањето на износите според овој член одговара железницата што ја издала возната исправа.

Член 27

Правото на патникот во случај на неодржување редот на возењето

(1) Железницата не му одговара на патникот за штетата што тој ја претрпел поради задоцнување на возот при тргнувањето или пристигањето и поради изостанување на возот.

(2) Ако патникот поради задоцнувањето ја изгуби врската на приклучок, или поради изостанувањето на возот или смеќавањето во сообраќајот е спречен да го продолжи патувањето со возот според редот на возењето, тој може:

1) да се откаже од натамошното патување и од железницата да бара враќање на возната цена и на возарината за багажот за поминатиот пат. Во овој случај железницата не може да ги задржи износите предвидени во членот 26 ст. 3 и 4 од овој закон;

2) да се врати бесплатно заедно со багажот со првиот годен воз во почетната станица и да бара враќање на платените износи, за која цел патникот е должен при враќањето во почетната станица да му ја поднесе возната исправа на заверка на надлежниот службеник на железницата;

3) да го продолжи патувањето. Во овој случај железницата е должна да го превезе патникот со првиот годен воз или на кој и да е друг начин, до упатната станица, без наплата на поголема возна цена односно на возарината за багажот.

(3) Патникот мора веднаш во станицата на прекилот на патувањето да му ја поднесе возната исправа на надлежниот службеник кој ќе му ја завери загубата на врската, изостанувањето на возот или смеќавањето во сообраќајот, како и важењето на возната исправа за враќање. Надлежниот службеник на железницата ќе го продолжи, според потребата, рокот на важењето на возната исправа или на неа ќе забележи дека важи за повисок разред, за воз од повисок ред или за помошен пат,

(4) Задоцнувањето на возовите над петнаесет минути и смеќавањето во сообраќајот мораат да се објават со оглас во станиците.

Член 28

Внесување на рачниот багаж во патничката кола

(1) Секој патник има право бесплатно со себеси да понесе како рачен багаж предмети што можат лесно да се внесат и да се сместат во колата над и под седалиштето што го зафаќа, ако на тоа не му се противат царинските и другите прописи и ако со тие предмети не ѝ се нанесува штета на колата. Патниците на кои не може да им се определат седалиште, мораат во поглед сместувањето на свој рачен багаж да постапат според упатствата од кондуктерот.

(2) Предметите што спротивно на овие прописи ќе се понесат со себеси како рачен багаж, ќе се сместат по можност и според приликите во багажната кола. За овие предмети ќе се наплати од почетната станица на патникот или ако почетната станица не може да се утврди веднаш, од почетната станица на возот — возарина за багаж или за експресна стока, според природата на предметите како и додаток предвиден во тарифата.

(3) Железницата одговара за предметите што со себеси ги носи патникот само во случај на сопствена кривица.

(4) Патникот е должен да ѝ ја надомести на железницата штетата нанесена со внесување на својот рачен багаж, ако оваа штета не настанала по кривица на железницата или по кривица на трети лица.

Член 29

Предмети исклучени од внесување во патничката кола

(1) Не е допуштено во патничката кола да се внесуваат опасни предмети, а особено полно огнено оружје, експлозивни, запаливи и нагривачки материји, како и предмети со кои може да им се смеќава на патниците, или да им се нанесе штета на патниците или на нивните и други предмети.

(2) Патниците што по службена должност носат огнено оружје, како и ловците и стрелците што имаат дозвола за носење оружје, можат со себеси да носат соодветна количина муниција. Стражарите што спроведуваат притвореници во посебна кола или купиња можат да носат полно огнено оружје.

(3) Службениците на железницата можат да вршат проверка на содржината на рачниот багаж внесен во патничката кола, ако постои основано сомневање за повреда на одредбите од претходните ставови, со тоа претходно да повикаат орган на внатрешните работи заради присуствување на проверката на багажот. Ако органот на внатрешните работи го нема или ако истиот не може да се повика без отежнување, тогаш проверката на багажот може да се врши во присуство на двајца граѓани.

(4) Лицето што ќе постапи спротивно на одредбите од овој член може да се исклучи од возењето без право на враќање на возната цена и возарината за багажот. Тоа одговара и за штетата што ќе ја причини со повредата на тие прописи. Ако предметите содржат материји што се според членот 59 од овој закон исклучени од превозот или материји што се примаат условно на превоз, ќе се наплата и додатоците предвидени со тарифата.

Член 30

Внесување живи животни во патничката кола

(1) Живи животни не смеат да се внесуваат во патничката кола. Ако не е противно на посебните прописи, допуштено е внесувањето во колата:

1) на мали припитомени животни затворени во кафези, кошници или други годни завоји, ако можат да се сместат како рачен багаж;

2) на мали кучиња, ако не им смеќаваат на патниците и ако можат да се држат на skut.

(2) Ако патниците му се противат на внесувањето на животни во колата, кондуктерот одлучува дали тие ќе се пренесат во багажната кола.

(3) Патникот е должен да пази на животното што го носи со себеси. Тој е должен да ја надомести штетата што ќе настане со внесувањето на животното во колата.

(4) Железницата одговара за животните што ќе ги прими на превоз само во случај на своја кривица.

(5) Железницата не е обврзана да прими на превоз кучиња ако нема посебен простор определен за нивното сместување во багажната кола.

(6) За натоварот, претоварот и истоварот на кучињата е должен да се грижи самиот патник.

(7) Железницата не е должна да ги чува кучињата кои патникот не ќе ги одведе веднаш по пристигнувањето во упатната станица.

(8) Со тарифата се определува дали и за кои животни се плаќа возарина. Ако патникот не може да покаже превозна исправа за животното за кое се плаќа возарина, железницата има право покрај возарината да го наплати и додатокот определен со тарифата.

Член 31

Чување на багажот

(1) Железницата во станиците каде што го бара тоа потребата ќе организира чување на багажот.

(2) За предметите примени на чување му се издава потврда (оставница) на предавачот.

(3) Надоместокот за чување се определува со тарифата.

(4) Не се примаат на чување предмети што не смеат да се внесуваат во колата (член 29), предмети што не се примаат на превоз како багаж (член 33) и живи животни.

(5) Железницата може да одбие да прими на чување оштетен, неспакуван или недостаточен спакуван багаж. Ако вакво багаж прими на чување, железницата може на оставницата да стави забелешка за состојбата во која го примила багажот. Ако лицето што го предало багажот на чување ја прими оставницата што содржи ваква забелешка, се смета дека ја признало ваквата состојба на багажот.

(6) Враќање на предмети предадени на чување доносителот на оставницата може да бара во определеното за тоа работно време со враќање на оставницата и со плаќање надоместок за чувањето. Ако не се врати оставницата, железницата е должна да го издаде багажот само кога лицето што го бара тоа ќе го докаже своето право. Ако железницата смета дека дедениот доказ не е достаточен, може да бара полагање на гаранција.

(7) Ако предметите предадени на чување не се подигнат во срок од триесет дена од денот на приемот на чување, тие ќе се изложат на продажба на начинот предвиден во членот 41 на овој закон.

(8) За багажот примен на чување железницата одговара за фактичната вредност на багажот, но најмногу до износот што ќе го определи Сојузниот извршен совет.

(9) Железницата не одговара за предметите што се наоѓаат во незаклучени завои, во капутите, во наметки, во покривачи и сл.

Член 32

Носачи

(1) Во станиците каде што е тоа потребно, железницата ќе организира служба на носачи.

(2) Носачите мораат да имаат службен знак и напишана тарифа за своите услуги, што се должни да ја покажат на барање од патникот. Оваа тарифа мора да биде истакната и на видни места во станицата.

(3) Железницата одговара само за штетата што на патниците ќе им ја причинат носачите чија служба ја организираше таа.

(4) За багажот предаден на носач железницата одговара најмногу до износот што ќе го определи Сојузниот извршен совет.

III. ПРЕВОЗ НА БАГАЖ

Член 33

Поим на багажот. Предмети исклучени од превозот како багаж

(1) Како багаж се примаат на превоз предмети што се наменети за употреба на патниците и што се спакувани во ковчежи, кошници, торби, патнички вреќи, кутии и слични завои и предмети што не се спакувани, а се предвидени со тарифата.

(2) Со тарифата можат да се ограничат количината, обемот и тежината како и да се пропишува начинот на пакување на предметите предвидени во претходниот став од овој член.

(3) Предметите што се според чл. 59 и 60 од овој закон како брзовозна или споровозна стока исклучени од превоз, или што се примаат само условно на превоз, се исклучени и од превозот како багаж.

Член 34

Пакување. Состојба и обележување на багажот

(1) Железницата не е должна да прими на превоз багаж што е недостаточен пакуван или чија состојба покажува очигледни знаци на оштетување. Ако таков багаж сепак прими, железницата има право во поглед на состојбата на багажот да стави забелешка на багажницата. Ако патникот ја прими багажницата што содржи ваква забелешка, се смета дека ја признал состојбата утврдена во багажницата.

(2) На парчињата багаж мораат да бидат достапно трајно назначени: името и адресата на патникот и упатната станица, а по потреба и превозниот пат. Железницата може да одбие да прими багаж кој нема ваква ознака.

(3) Патникот треба внатре при врвот на секое парче багаж на годен начин да ја стави својата точна адреса и називот на упатната станица.

Член 35

Предавање на превоз. Багажница

(1) Багажот му се предава на превоз на отправиштво за багаж во времето определено за издавање возни исправи. Правото на патникот да му се отпрати багажот со определен воз престанува 15 минути пред тргнувањето на тој воз. Отправувањето на багажот се врши со багажница.

(2) Предавачот на багажот е должен при предавањето на багажот на превоз да го наведе точниот назив на упатната станица, како и превозниот пат, ако според возната исправа можат да се употребат повеќе превозни патишта.

(3) Со тарифата се определува дали патникот мора да ја покаже возната исправа при предавањето на багажот на превоз, како и дали и под кои услови багажот може да се предаде на превоз без возна исправа, или преку друг превозен пат а не оној што е назначен на возната исправа (непридружувачки багаж).

(4) Предавачот може при предавањето на багажот на превоз да го означи износот за обезбедување уредна испорака (член 101). Во тој случај се наплатува надоместок пропишан со тарифата.

(5) Возарината се плаќа при предавањето на багажот на превоз.

(6) На предавачот на багажот му се издава багажница. Приговор дека издадената му багажница не одговара на неговото барање, предавачот може да стави само при приемот на багажницата.

(7) Во станиците што не отправуваат багаж, како и во станиците што отправуваат багаж, а во оправдан случај, железницата може да прими на превоз багаж, со тоа пресметувањето и плаќањето на возарината за багажот да се изврши во упатната станица (дополнително отправување). Железницата мора при предавањето на багажот на превоз да му издаде на патникот потврда за приемот на багажот.

(8) Во случаите од претходниот став на овој член обезбедувањето на уредна испорака не е допуштено.

(9) За станиците што не отправуваат багаж, не може да се врши прием на багаж на дополнително отправување.

(10) Со тарифата се определува дали за багажот што се прима на дополнително отправување покрај возарината се наплатува уште и додаток.

Член 36

Одговорност на имателот на багажница

(1) Имателот на багажница одговара за последиците настанати поради тоа што не се придржувал за одредбите од членот 33 на овој закон.

(2) Ако железницата се посомнева дека се повредени сообраќајните прописи или прописите за јавниот ред и поредок, има право да ја провери содржината на багажот. Железницата мора да го повика имателот на багажницата да присуствува при проверката на багажот. Ако имателот на багажницата не дојде или не се пронајде, проверката ќе се изврши во присуство на двајца сведоци. Ако се утврди повреда на наведените прописи, трошоците на проверувањето, ги поднесува имателот на багажницата.

(3) Во случај на повреда на одредбите од ставот (3) на членот 33 од овој закон, имателот на багажницата покрај разликата во возарината плаќа и додаток, а ги поднесува и сите други последици пропишани во членот 66 од овој закон.

Член 37

Превоз на багажот

(1) Превоз на багажот се врши со возот што ќе го определи предавачот на багажот, а инаку со прв годеи воз.

(2) Кога багажот мора по пат да се претовари, претоварот мора да се изврши во првиот воз определен за превоз на багаж, ако има достаточено време за претовар. Во противно, натамошниот превоз мора да се изврши со првиот годеи воз.

(3) Во случај на смеќавање при превозот, багажот без наплата на поголема возарина ќе се превезе до упатната станица со помошен пат, ако е тоа можно. Во овој случај за сметање на рокот за превоз се зема предвид и времето потребно за превоз со помошен пат.

(4) Превозот на багаж со определени возови или со определени видови возови, може да се исклучи или да се ограничи. Ова мора да се определи со тарифата или да се објави со оглас во станиците.

Член 38

Извршување на царинските и други прописи

(1) Патникот е должен да се грижи за исполнувањето на царинските и други прописи и лично да присуствува при прегледот на својот багаж.

(2) Железницата не му одговара на патникот за штетата што овој ќе ја претрпи поради непридржување за обврските од претходниот став.

Член 39

Право на располагање со багажот

(1) Додека багажот не е испратен од отправната станица имателот на багажницата може да бара да му се врати багажот на таа станица и да му се врати платената возарина.

(2) Ако е багажот испратен од отправната станица, имателот на багажницата може писмено да бара од отправната или некоја друга станица багажот по пат да се задржи, да се врати во отправната станица или да се упати на некоја друга станица. Во овие случаи разликите во возарината ќе се доплатат или ќе се вратат.

(3) Ако врз основа на барање од претходниот став се изврши превозот на релација за која патникот нема возна исправа, возарината се смета како за непридружуван багаж.

(4) Во случај на барање од ст. 1 и 2 на овој член имателот на багажницата е должен да ја покаже багажницата, а при издавање на багажот мора да ѝ ја врати на железницата.

(5) Железницата ќе го одбие барањето од ст. 1 и 2 на овој член ако тоа не може да се изврши по-

ради сообраќајните прилики, или на тоа му се противат царинските или други прописи.

(6) Со тарифата може да се определи надоместокот за извршување на барањето од ст. 1 и 2 на овој член.

Член 40

Издавање на багажот

(1) Железницата е должна да го издаде багажот кога ќе ѝ се врати багажницата и ќе ѝ се платат уште неплатените трошоци. Железницата не е должна да проверува дали подносителот на багажницата е лице на кое багажницата гласи, како ниту дали подносителот на кого таа не гласи е овластен да го прими багажот.

(2) Подносителот на багажницата има право од отправништвото на багажот во упатната станица да бара издавање на багажот штом, по пристигањето на возот со кој багажот имал да се превезе, ќе мине времето потребно за подготвката и за манипулацијата што ја бараат царинските или други прописи.

(3) Багажот, по правило, се издава во упатната станица означена во багажницата. На благовремено барање од имателот на багажницата, багажот може да се издаде и на некоја попатна станица, со враќање на багажницата, ако околностите го допуштаат тоа и ако на тоа не му се противат царинските или други прописи.

(4) На лице што бара издавање на багажот, а не е во состојба да поднесе багажница, железницата ќе му го издаде багажот ако тоа се легитимира, ако го докаже своето право на багажот, и на прописаниот образец изјави дека го примило багажот, дека се откажува од правата од багажницата и дека ја презема одговорноста за штетата која со приемот на багажот би ѝ се нанесла на железницата или на трети лица.

(5) Подносителот на багажницата на кој багажот не ќе му се издаде според одредбите од ставот 2 на овој член, може да бара од железницата да му го потврди на багажницата денот и часот кога барал издавање на багажот и на најбрз и најгодеи начин да го извести кога е багажот приготвен за издавање.

(6) Кога при издавањето на багажот ќе се утврди дека недостигаат одделни парчиња означени во багажницата, подносителот на багажницата може да бара железницата писмено да му го потврди тоа пред издавањето на пристигнатите парчиња. Заради олеснување на трагањето по изгубените парчиња од багажот, подносителот на багажницата е должен што поточно да ги опише нив.

Член 41

Неблаговремено преземање на багажот

(1) Ако багажот не се преземе во рок од 24 часа по неговото пристигање во упатната станица, имателот на багажницата ѝ плаќа на железницата лежарина според тарифата.

(2) Ако имателот на багажницата не го преземе багажот во рок од 14 дена по истекот на рокот наведен во претходниот став, железницата потем тоа одговара за тој багаж само како чувар.

(3) Ако багажот не се преземе во рок од два месеца по истекот на рокот од ставот 1 на овој член, железницата е овластена да го изложи багажот на јавна продажба. Парчињата што содржат брзораспиливи предмети, или чии трошоци на лежењето не би биле во сразмера со вредноста на багажот, можат да се продадат и пред тој рок.

(4) За намераваната продажба на багажот железницата е должна благовремено да го извести имателот на багажницата, ако е тоа можно.

(5) Железницата на имателот на багажницата ќе му го стави на располагање износот добиен со продажбата, по одбивање на трошоците на продажбата и на другите неплатени износи во врска со багажот. Ако износот добиен со продажбата не е достаточен за покривање на тие трошоци, имателот

на багажницата е должен на железницата да ѝ ја надомести разликата.

(6) На барање од имателот на багажницата железницата му издава препис од записникот за извршената продажба.

Член 42

Претпоставка за загубување на багажот

(1) Се смета дека багажот е загубен ако не му се издаде на имателот на багажницата во срок од 14 дена од денот кога овој побарал издавање на багажот.

(2) Ако багажот дополнително се пронајде, согласно се применуваат одредбите од членот 102 на овој закон.

Член 43

Одговорност на железницата за багажот

Железницата одговара за загубувањето и оштетувањето на багажот според одредбите според кои одговара за стоката (чл. 95, 96 и 97).

Член 44

Надоместок на штетата поради загубување на багажот

(1) Ако е железницата според одредбите од овој закон одговорна за надоместок на штетата поради потполно или деломично загубување на багажот, таа е должна на имателот на багажницата на име надоместок да му ја плати фактичната вредност на багажот, но најмногу до износот што ќе го определи Сојузниот извршен совет.

(2) Ако постоело обезбедување на уредна испорака железницата одговара за фактичната штета, но најмногу до износот на обезбедувањето.

(3) Во случаите од претходните ставови на овој член, железницата е должна на имателот на багажницата да му ја врати наплатената возарина, царинските давачки и другите износи наплатени во врска со превозот на загубениот багаж.

Член 45

Надоместок на штетата поради оштетување на багажот

(1) Во случај оштетување на багажот железницата е должна на имателот на багажницата да му го плати само износот за кој фактично е намалена вредноста на багажот. Овој износ не може да го надмине:

1) износот кој би требало да се плати во случај на потполно загубување, ако целата пратка со оштетувањето изгубила од својата вредност;

2) износот кој би требало да се плати во случај на загубување на оштетениот дел, ако само еден дел од багажот со оштетувањето изгубил од својата вредност.

(2) Ако постоело обезбедување на уредна испорака, имателот на багажницата може да ја бара фактичната штета, но најмногу до износот на обезбедувањето.

Член 46

Надоместок на штетата поради задоцнување во издавањето на багажот

(1) Во случај на задоцнување во издавањето на багажот, имателот на багажницата може да бара од железницата надоместок на штетата, но најмногу:

1) до износот на обезбедувањето на уредна испорака, ако обезбедување постои;

2) до износот што ќе го определи Сојузниот извршен совет, ако обезбедување на уредна испорака не постои, или е износот на обезбедувањето помал од износот на докажаната штета.

(2) Надоместок поради задоцнување во издавањето на багажот не се плаќа ако е даден надоместок поради полно загубување на багажот. Во случај на деломично загубување надоместок поради задоцнување во издавањето на багажот се плаќа за делот што не е загубен. Во случај на оштетување на багажот, покрај надоместокот поради оштетување, се дава и надоместок поради задоцнување.

(3) Ако наедно постои деломично загубување или оштетување на багажот и задоцнување на издавањето, вкупниот надоместок не може да биде поголем од оној што би се платил во случај на потполно загубување на багажот.

(4) Железницата не одговара за штетата поради задоцнување во издавањето на багажот ако докаже дека задоцнувањето настанало поради околности што таа не можела да ги избегне ниту да ги отстрани.

Член 47

Надоместок на штета предизвикана злонамерно или од крајна небрежност на железницата

Кога наполното или деломично загубување, или оштетувањето или задоцнувањето во издавањето на багажот е предизвикано злонамерно или поради крајна небрежност на железницата, таа е должна на имателот на багажницата да му ја надомести фактичната штета.

IV. ПРЕВОЗ НА ЕКСПРЕСНИ СТОКИ

Член 48

Поим на експресна стока. Предмети исклучени од превоз како експресна стока

(1) Како експресна стока се примаат на превоз предмети што по својата природа, обем и тежина, можат да бидат товарени и бргу сместени во багажната кола.

(2) Со тарифата се определува која стока може да се прими на превоз како експресна или да се исклучи од ваков превоз.

(3) Со еден експресен лист може да се предадат на превоз најмногу 10 парчиња, а одделни парчиња не смеат да бидат потешки од 100 кг.

(4) Предметите што според чл. 59 и 60 од овој закон како брзовозна или споровозна стока се исклучени од превоз, како и предметите што се примаат условно на превоз, ако со тарифата не е определено поинаку, исклучени се од превоз како експресна стока.

Член 49

Пакување, состојба и обележување

(1) Ако пакувањето не им одговара на одредбите на членот 68 од овој закон, или е стоката оштетена, железницата може да одбие да ја прими експресната стока или да бара испраќачот на експресниот лист да потпише изјава дека стоката не е пакувана или дека не е достаточено пакувана, односно дека е оштетена.

(2) На секое парче од пратката мора да биде означена точната адреса на примателот, како и предавната и упатната станица.

(3) Испраќачот треба внатре при врвот на секое парче на годен начин да стави адреса на испраќачот и на примателот, како и назив на упатната станица.

(4) Поблиски одредби за пакувањето и обележувањето се донесуваат со тарифата.

Член 50.

Предавање на превоз. Експресен лист

(1) Експресната стока мора да се предаде на превоз за време на службените часови за отправување на багажот, ако со оглас во станицата не е определено поинаку.

(2) Отправување на експресната стока се врши со експресен лист.

(3) Приемот на експресната стока железницата го потврдува на признаницата од експресниот лист.

(4) Превозните трошоци мораат да се платат при предавањето на стоката на превоз. Износите на трошоците мораат да се внесат во експресниот лист.

(5) Дали и под кои услови испраќачот може експресната пратка да ја оптовари со доплата, се определува со тарифата.

Член 51

Превоз

(1) Превоз на експресна стока со определен воз може да се бара само ако стоката се предаде нај-

доцна на 30 минути пред тргнувањето на тој воз според редот на возењето.

(2) Испраќачот е должен да наведе точен назив на упатната станица, а ако постојат повеќе превозни патишта, тој е должен да го означи и превозниот пат.

(3) Превозот на експресна стока со определени возови или со определени видови возови, може да се исклучи или да се ограничи. Ова мора да биде определено во тарифата или објавено со оглас во станиците.

Член 52

Срокови за испорака

(1) Срокот за испорака на експресна стока изнесува 24 часа за секои отпочнати 400 тарифски километри, и е одржан ако е стоката во тој срок приготвена за издавање во упатната станица.

(2) Срокот за испорака е одржан, и кога е експресната стока превезена по истекот на рокот од претходниот став, ако е извршен превозот со најголема брзина што ја допуштаат расположивите возови, и ако стоката била приготвена за издавање во упатната станица во најкратко можно време.

(3) Срокот за испорака почнува да тече од моментот на тргнувањето на возот со кој требало да се изврши превозот.

(4) Срокот за испорака на експресната стока што пристигнала во упатната станица по 18 часот, не тече до 9 часот наредниот ден.

Член 53

Издавање

(1) Железницата е должна експресната стока да ја издаде во упатната станица со потврда од примателот штом ќе помине времето потребно за подготвката, како и за манипулацијата што ја бараат царинските и други органи.

(2) Ако примателот не ја преземе стоката веднаш, железницата е должна за пристигањето на стоката да го извести во рок од 2 часа по пристигањето, а за стоката што ќе пристигне по 18 часот, најдоцна до 9 часот наредниот ден.

(3) Ако примателот не ја преземе стоката во рок од 24 часа по доставата на извештајот за пристигањето, плаќа лежарина определена со тарифата. Ако е пратката упатена со ознака „Останува на станицата“, или ако примателот писмено се откажал од известувањето за пристигање, рокот за преземање на стоката тече од пристигањето на стоката. Срокот за преземање на стоката тече и во недела и во определени со закон празници.

(4) Железницата може да бара примателот да го докаже својот идентитет.

Член 54

Примена на други прописи

Во поглед на прашањата за превоз на експресната стока што не се регулирани во оваа глава согласно се применуваат одредбите што важат за превоз на стоки и на живи животни.

V. ПРЕВОЗ НА СТОКИ

Член 55

Пријавување превозот на стоки

(1) Странките се должни на железницата по нејзино барање да ѝ дадат податоци за количините, видот, правецот и времето на превозот на стоките што намераваат да го извршат во определен период.

(2) Кога е во прашање вонреден превоз на поголеми количини стоки, странката е должна претходно да ја извести железницата за намераниот превоз, во кој случај железницата може да бара од странката посебно со неа да се спогоди за начинот и времето на превозот на таа стока.

(3) Ако странката не постапи според одредбите на претходните ставови, или меѓу неа и железницата не дојде до посебна спогодба за превоз, железницата е должна да ѝ достави на странката коли за товарење само ако ги има на располагање,

Член 56

Работно време

(1) Работното време за примање и издавање стоки во железничките станици мора да изнесува најмалку 8 часови, а може да се движи во времето од 6 до 21 часот.

(2) За одделни станици со помал промет на стоки Генералната дирекција на Југословенските железници може да определи пократко работно време за примање и издавање на стоки.

(3) Работно време ноќе во недела и во определени со закон празници може да се воведат по одобрение или налог од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет или по спогодба меѓу железницата и странката ако со овој закон за одделни случаи не е определено нешто друго.

(4) Работното време определено за станицата мора да се објави со оглас во станицата и тоа е задолжително за железницата и за странките.

Член 57

Директен превоз

Железницата е должна да прими стоки на директен превоз во сите станици и за сите станици, ако е тоа можно со оглед на уредите и организацијата на станиците и ако со тарифата не е определено поинаку.

Член 58

Довоз и одвоз на стоки

(1) Стоката што се превезува со железница е должен да ја доведе на отправната станица испраќачот, а од упатната станица да ја одвезе примателот.

(2) Одвозот на стоки во денкови железницата може на одговорност и трошок на примателот да го довери на возарско претпријатие ако не е определено поинаку во товарниот лист или во писмената изјава што примателот ѝ ја дал на железницата.

(3) Во станиците каде што ќе се укаже за тоа потреба, довозот на стоки на станицата и одвозот на стоки од станицата може да го врши самата железница или може тоа да му го довери на посебен возар, но и во тие станици странката има право сама да ја доведува и да ја одвезува својата стока.

(4) Кога во случајот од претходниот став довозот или одвозот на стоки го врши самата железница или преку посебен возар, кого таа го избрала без овластување на странката, железницата одговара како возар.

(5) Ако примателот сака железницата одвозот на стоки од станицата да му го довери на определен возар или на возар што ќе го избере железницата, тој е должен писмено да го бара тоа од таа станица. Во тој случај одговорноста на железницата за стоката престанува во моментот на предавањето стоката на возарот. Ако железницата не сака да постапи по барањето на примателот, таа е должна да го извести него за тоа без одлагање и на најбрз начин.

(6) За довозот и одвозот на стоки што го врши самата железница, железницата наплатува надоместок определен со тарифата.

Член 59

Предмети исклучени од превоз

(1) Од превоз се исклучени:

1) предметите што има право да ги превезува исклучиво поштата;

2) предметите чиј превоз е забранет со законски или други прописи;

3) предметите кои со оглед на постројките или сообраќајните средства на железницата по својот обем, тежина или природа не се годни за превоз;

4) предметите кои се превезуваат под специјални услови а кои на предлог од Генералната дирекција на Југословенските железници ќе ги определи Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет, ако не се исполнети тие услови.

(2) Предметите кои по својата природа или по својата тежина не се годни за брз натовар и исто-

вар, можат да се исклучат од превоз како брзовоз, ако се предаваат на превоз како денковна стока.

Член 60

Предмети што се примаат условно на превоз

(1) Предметите наведени во ставот 1 точка 4 од претходниот член се примаат на превоз под пропишаните услови. Овие предмети смеат да се пакуваат заедно или со друга стока само ако е тоа изречно пропишано.

(2) Предмети чиј превоз, натовар, истовар или претовар, со оглед на постројките или превозните средства на железницата, предизвикува според наоѓањето на железницата особени тешкотии, се примаат на превоз само под специјални технички или експлоатациони услови, кои железницата ги определува за секој одделен случај. За вакви превози железницата може да определи надоместок на посебните трошоци и специјални срокови за испораката. Потребни податоци во поглед на должината, широчината, височината и тежината на тие предмети, а по потреба и нивни нацрти, странката е должна да ѝ достави благовремено на железницата.

(3) Железнички возила што се превезуваат на сопствени тркала, железницата прима на превоз ако ја утврди нивната способност за возење и тоа ќе го означи на самото возило или ќе го потврди со посебно уверение. Локомотивите, тендерите и моторните коли мораат да имаат стручен придружник, кого го определува испраќачот.

Член 61

Товарен лист

(1) Испраќачот е должен на железницата да ѝ предаде за секоја пратка товарен лист на пропишан образец.

(2) Со тарифата можат да се предвидат и други видови пропратни документи на стоката.

(3) За секој колски товар мора да се поднесе одделен товарен лист, освен за предмети за чие товарење според нивните димензии се потребни повеќе коли или ако со тарифата се определи поинаку.

(4) Товарниот лист е јавна исправа.

(5) Образецот за товарен лист и начинот за негово пополнување го пропишува Генералната дирекција на Југословенските железници.

Член 62

Пополнување на товарниот лист

(1) Товарниот лист мора да ги содржи следниве податоци:

1) место и датум на составувањето на товарниот лист;

2) назначување на станицата до која стоката треба да се превезе (упатната станица). Ова назначување мора да му одговара на Именикот на железничките станици;

3) презиме и име односно назив на примателот и негова адреса (место, улица и број) Во товарниот лист може да се означи само еден примател;

4) назначување на видот и тежината на стоката, или слично назначување според одредбите од тарифата;

5) презиме и име, односно назив на испраќачот и негова адреса, и потпис. Потписот може да биде заменет со печат на испраќачот. Во товарниот лист може да се назначи само еден испраќач.

(2) Според околностите на случајот во товарниот лист треба да се внесат и други назначувања и изјави определени со овој закон или со тарифата.

(3) На грбот од товарниот лист испраќачот може да внесе во определената рубрика кратки белешки за примателот.

(4) Изјави во товарниот лист и прилагање на документи што не се определени со овој закон или со тарифата, не се допуштени и не ја обврзуваат железницата.

Член 63

Одговорност за податоците внесени во товарниот лист

(1) Испраќачот одговара за точноста на податоците и на изјавите што во товарниот лист ги внесој

тој или друго лице што е овластено за тоа. Испраќачот ги поднесува последиците во случај на неистинитост, неточност или непотполност на внесените податоци и изјави, како и кога податоците и изјавите се внесени на друго место а не на она што е определено за нивно запишување. Кога ова место е недостаточно за запишување, испраќачот на него ќе назначи каде се наоѓа дополнението на запишувањето.

(2) Испраќачот одговара и за податоците и изјавите што на негово барање во товарниот лист ќе ги внесе службеникот на железницата.

(3) Донесувачот на товарниот лист се смета како полномошник на испраќачот и тој е овластен од неговото име да врши измени и дополненија во товарниот лист, вклучувајќи го тука и пречртувањето на податоците, да дава изјави и да врши дејствија што се однесуваат на склучување договор за превоз ако испраќачот во товарниот лист не определи поинаку.

Член 64

Утврдување на тежината и бројот на парчињата на пратката

(1) Ако е во прашање денковна стока што самата ја товари (член 78), железницата е должна при приемот на превоз да ја утврди, без право на надоместок, тежината и бројот на парчињата на стоката. Испраќачот или неговиот полномошник може да присуствува на ова утврдување. Железницата не е должна да ја утврдува тежината на стоката ако е со тарифата определено сметање на возарината по парче, по единечна тежина и слично. Ако испраќачот ја запишал тежината во товарниот лист и не барал мерење, железницата не е должна да врши мерење.

(2) Ако не е во прашање денковна стока, железницата е должна по барање од испраќачот во товарниот лист да ја утврди тежината и бројот на парчињата, освен ако направите за мерење што стојат на располагање не се достаточни, или природата на стоката или сообраќајните прилики невозможуваат мерење, или ако тарифата определува сметање на возарината по парче, по единична тежина и сл. Железницата мора да ја утврди тежината и без барање, ако тежината не е назначена во товарниот лист. За утврдување на тежината и бројот на парчињата странката плаќа надоместок според тарифата. Ако тежината не може да се утврди на отправната станица, утврдувањето на тежината ќе се изврши на првата годна поплатна станица.

(3) Со општи тарифски одредби можат да се определат случаите во кои железницата не е должна да ја утврдува тежината и бројот на парчињата на стоката предадена на превоз. Во тој случај испраќачот е должен самиот да ги утврди овие податоци и да ги наведе во товарниот лист.

(4) Железницата може стоката во колски товари, како и ленковната стока што мора испраќачот да ја товари, да ја мери на колската вага. При тоа се засметува сопствената тежина на колата што е означена врз неа. По барање од странката железницата е должна да ја мери празната кола ако го дозволуваат тоа сообраќајните прилики. Со тарифата се определува дали и кој надоместок се плаќа за мерењето.

(5) Ако кај стоката во колски товари или кај денковната стока што треба да ја товари испраќачот, се утврди при проверувањето на тежината, извршено на колската вага без барање од испраќачот, дека тежината не се разликува од тежината назначена во товарниот лист за повеќе од 2%, за пресметување на превозните трошоци ќе се земе тежината назначена во товарниот лист.

(6) Кога железницата ја утврдува тежината и бројот на парчињата таа е должна да го потврди тоа во товарниот лист. Ако утврдувањето се врши во отправната станица, железницата ги потврдува тие податоци и врз дупликатот од товарниот лист ако тој се наоѓа во нејзини раце или ако го поднесе испраќачот. Ако утврдувањето на тежината се

врши на попатна станица, железницата е должна по барање од странката дополнително да ја запише тежината и во дупликатот од товарниот лист.

Член 65

Проверување содржината на пратката

(1) Железницата има право во секое време да провери дали пратката им одговара на податоците од товарниот лист и дали се исполнети пропишаните мерки за безбедност. Во попатна станица железницата може да изврши проверување на содржината на пратката само ако го бараат тоа потребите на сообраќајот, царинските или други прописи.

(2) Железницата е должна при проверувањето на содржината на пратката во отправната станица да го повика испраќачот, а при проверувањето во упатната станица примателот. Ако испраќачот односно примателот не присуствува при проверувањето, како и кога проверувањето се врши во попатна станица, проверувањето треба да се изврши во присуство на двајца сведоци.

(3) Ако со проверувањето се утврди дека пратката се разликува од назначувањето во товарниот лист, разликата ќе се запише во товарниот лист. Кога проверувањето се врши во отправната станица, запишувањето на разликата ќе се изврши и во дупликатот од товарниот лист, ако тој се наоѓа во рацете на железницата.

(4) Ако се утврди разлика меѓу пратката и назначувањето во товарниот лист, трошоците на проверувањето, вклучувајќи ја тука колската денгубнина и лежарината, паѓаат на стоката, ако не се платени веднаш.

Член 66

Возарински додатоци

(1) Ако во товарниот лист неисправно, неточно или непотполно се запишат податоци или изјави, и поради тоа се примат на превоз предмети што според членот 58 од овој закон се исклучени од превоз, или за пратката се плати помала возарина, или се занемарат пропишаните мерки за безбедност, или се преоптовари колата што ја товари испраќачот, железницата наплатува возарински додаток, разлика во возарината, како и надоместок на причинетата ѝ штета.

(2) Обврската за плаќање возарински додаток настанува од моментот кога е склучен договорот за превоз. Возаринскиот додаток го плаќа испраќачот, а ако тој не го плати железницата ќе му ја издаде стоката на примателот само ако го плати додатокот.

(3) Износот на возаринскиот додаток, како и основот за неговата наплата, мора да се наведе во товарниот лист.

(4) Возаринските додатоци и начинот на нивната наплата се определуваат со тарифата и со општите тарифски одредби.

(5) Возарински додаток не се наплатува:

1) во случај на неточно назначување на тежината или во случај на преоптоварување на колата, ако железницата била должна да изврши мерење, или ако испраќачот го барал тоа во товарниот лист;

2) во случај на зголемување тежината на пратката за време на превозот, поради што не настанало преоптоварување, ако испраќачот или примателот докаже дека зголемувањето на тежината настанало поради влијание на времето;

3) во случај на преоптоварување на колата настанато за време на превозот поради влијание на времето, ако испраќачот или примателот докаже дека при товарењето на колата не е пречекорена носивоста означена на колата;

4) во случај на неточно назначување на тежината, кога нема преоптоварување. Ако разликата меѓу тежината назначена во товарниот лист и утврдената тежина не пречекорува 2% од назначената тежина.

(6) Железницата може да и ги врати на странката во целост или деломично наплатените возарински додатоци:

1) ако повредата на прописите настанала со забуна која може да се оправда, ако за железницата не настанала штета воопшто или таа е пониска од височината на возаринскиот додаток, и ако безбедноста на сообраќајот не била значително загрозена;

2) ако височината на возаринскиот додаток несразмерно тешко би ја погодила странката;

3) ако постојат други оправдани причини.

(7) На износите кои железницата ќе и ги врати на странката според претходниот став, не се плаќа интерес.

Член 67

Исправи потребни за извршување на царински и други дејствија

(1) Испраќачот е должен да приложи кон товарниот лист исправи потребни за извршување на дејствијата кои врз основа на царинските и други прописи морат да се извршат пред издавањето на стоките на примателот. Кон товарниот лист се прилагаат само исправите што се однесуваат на стоката од тој товарен лист, ако со тарифата или со други прописи не се определени поинаку.

(2) Ако исправите не можат да се приложат кон товарниот лист, испраќачот е должен благовремето да и ги достави на царинарницата, на станицата, на надлештвото, претпријатието односно лицето, во местото каде што треба да се извршат дејствијата од претходниот став. Во тој случај во товарниот лист мора да се наведе на кого му се доставени исправите.

(3) Железницата не е должна да испитува дали поднесените исправи се точни и достаточни.

(4) Испраќачот и одговара на железницата за штетата настаната поради недостиг, непотполност или неисправност на исправите, ако за тоа нема нејзина кривица.

(5) Ако поради непотполни, неисправни или неточни исправи пратката се задржи при превозот, железницата ќе наплати лежарина или колска денгубнина.

(6) Железницата одговара како комисионер за штетата што ќе ја предизвика со губење или неправилна употреба на исправите приложени кон товарниот лист или на исправите што и се доставени. Износот на надоместокот на оваа штета не може да биде поголем од износот кој железницата е должна да го надомести во случај на губење на стоката.

Член 68

Состојба, пакување и обележување на стоките

(1) Ако природата на стоката бара пакување, стоката мора да се предаде на превоз во таква состојба и така спакувана, што за време на превозот да се сочува од потполно или деломично загубување или оштетување и да се спречи нанесување штета на железницата и на другите лица.

(2) Пакувањето се смета достаточност ако е стоката по својата природа пакувана во чврсти и добро затворени саидаци, буриња, ковчежи, кошници, кошничења, метални садови, цврсти и густы вреќи и сл.

(3) Железницата може да одбие да ја прими на превоз стоката која не ги исполнува условите од претходните ставови на овој член, или може да бара испраќачот писмено да ги потврди во товарниот лист очигледните знаци на оштетувањето или на други недостатоци во пакувањето.

(4) Ако еден испраќач почесто во иста станица предава на превоз стоки од ист вид неспакувани или со исти недостатоци во пакувањето, иако е пакувањето потребно, може место писмена потврда во товарниот лист од претходниот став да предаде во таа станица општа изјава според пропишаниот об-

разец. Во тој случај испраќачот е должен во товарниот лист да се повика на оваа изјава.

(5) Железницата може да бара ситната денковна стока (ситни железни предмети и сл.), чиј прием и товарење не може да се изврши без значително губење време, да се поврзе или да се пакува во поголеми врзаници.

(6) Железницата може во тарифата да определи и еднообразни правила за пакување и товарење на стоки што не се наведени во членот 60 став 1 од овој закон, ако тие стоки поради своите особини можат да предизвикаат тешкотии или штети за време на превозот.

(7) Предметите што се кршат лесно (гнчарија, порцелан, стакларија и слично), предметите што можат да се растураат во колата (камена, овошје, ореви, храна за добиток и слично), и предметите што можат да извалкаат или да оштетат други пратки (обична земја, земјени бои, вар, пепел, јаглен и слично), можат да се превезуваат само во колски товари ако тие предмети не се пакувани или врзани така што да не можат да се скршат, ниту да се изгубат ниту да извалкаат или да оштетат други пратки.

(8) Испраќачот е должен да се придржува за царинските и други прописи во поглед на пакувањето и покривањето на стоките.

(9) Ако испраќачот не ја упакувал или не ја покрил стоката според царинските или други прописи, железницата има право да го направи тоа. Во тој случај трошоците на пакувањето и покривањето паѓаат на стоката.

(10) Испраќачот е должен секое парче денковна стока да го снабде со полна адреса на примателот односно со надворешни јасни и трајни знаци и броеви, кои мораат да се согласуваат со адресата односно со знаците и броевите наведени во товарниот лист, како и со полно име на упатната станица. Како знаци можат да се употребуваат и букви. Парчињата на брзо расипливи стоки мораат секогаш да носат полна адреса на примателот. Парчињата со предмети што се кршат лесно мораат да бидат обележени со вообичаени знаци и натписи што обрнуваат внимание врз природата на стоката.

(11) Испраќачот треба внатре при врвот на секое парче денковна стока на годеен начин да стави точна адреса на испраќачот и на примателот, како и назив на упатната станица. Кај колските пратки овие податоци мораат да се прицврстат на внатрешната страна од колата покрај едната и другата врата.

(12) Испраќачот одговара за штетата предизвикана на железницата или на други лица поради тоа што стоката воопшто не е упакувана или обележена, или недостатошно е упакувана или обележена. Ако во товарниот лист не е наведено дека стоката воопшто не е упакувана или обележена, односно дека не е достаточна упакувана или обележена, железницата е должна да го докаже постоењето на тие недостатоци.

Член 69

Склучување на договорот за превоз

(1) Договор за превоз е склучен кога отпраќачната станица ќе прими на превоз стока со товарен лист. Отправната станица го потврдува приемот на стоката ставајќи на определеното место во товарниот лист жиг со датумот на приемот.

(2) Жигот мора да се стави веднаш по предавањето на целокупната пратка наведена во товарниот лист и по уплатата на трошоците што ги превзема испраќачот. Жигот се става во присуство на испраќачот, ако тој го бара тоа.

(3) Жигосаниот товарен лист е доказ за склучениот договор за превоз.

(4) Во поглед на стоката што ја натоварил испраќачот, наводите од товарниот лист што се однесуваат на тежината или на бројот на парчињата служат како доказ спрема железницата само во случај кога железницата ја утврдила тежината или

бројот на парчињата и го потврдила тоа во товарниот лист.

(5) Железницата е должна да го потврди приемот и денот а за брзорасипливата стока и часот на приемот на стоката на превоз на дупликатот од товарниот лист, кој испраќачот треба да ѝ го поднесе во истото време кога и товарниот лист со сите делови. Дупликатот од товарниот лист нема важност на товарен лист што ја придружува пратката, ниту на коносман.

Член 70

Превозни трошоци

(1) Превозните трошоци (возарина, додатоци на возарината и надоместоци за споредни услуги) железницата ги наплатува по тарифата која важи на денот на склучувањето на договорот за превоз.

(2) Покрај превозните трошоци железницата има право да ги наплати и издатоците во готови пари што ги имала во врска со стоката приена на превоз (на пример, издатоци за потребни работи со цел за очување на стоката, надоместоци за поштенски услуги, такси, царински давачки, трошоци за пренос и предавање стоката во паринарница и сл.).

(3) Железницата е должна да го внесе во товарниот лист износот на возарината и на надоместоките за споредните услуги, како и возаринските додатоци, ако ги има. Железницата е должна да ги внесе во товарниот лист и другите издатоци во готови пари и, по можност, за тоа да ги приложи доказните исправи.

(4) Железницата може за издатоците во готови пари да наплати провизија предвидена во тарифата.

Член 71

Превозен пат

(1) Испраќачот може да го определи превозниот пат само за брзовоз во случаите определени со тарифата. Железницата мора да ја превезе стоката по определеното пат и според него да ја засмета возарината и рокот за испорака.

(2) Превозниот пат што ќе го определи испраќачот за споровоз, не е задолжителен за железницата во случаите определени со тарифата. Означувањето на станицата од страна на испраќачот, како место во кое треба да се извршат царинските и други дејствија, задолжително е за железницата и кај споровозат.

(3) За споровозот како и за брзовозот за кој испраќачот не определил превозен пат, железницата може да го изврши превозот по патот што самата ќе го определи, но таа е должна да ја засмета возарината според патот кој за испраќачот е најповолен. Во оправдани случаи со тарифата можат да се предвидат отстапувања од оваа одредба.

Член 72

Срокови за испорака

(1) Во рокот за испорака влегуваат отпраќниот рок и превозниот рок.

(2) Сроковите за испорака изнесуваат:

1) за брзовоз:

отправниот рок 1 ден;

превизниот рок за

секои започнати 300

тарифски километри 1 ден;

2) за споровоз:

отправниот рок 1 ден;

превизниот рок за

секои започнати 200

тарифски километри 1 ден.

(3) Отправниот рок за брзорасиплива стока и за живи животни секогаш изнесува 12 часови.

(4) Отправниот рок се смета само еднаш, без оглед на бројот на железниците што учествуваат во превозот.

(5) Превозниот рок се смета за целото отстојание од отправната до упатната станица без оглед колку железници учествувале во превозот.

(6) Срокот за испорака почнува да тече од полнок приемот на стоката на превоз, а за брзорасип-

сиплива стока и за живи животни предадени пред пладне — од 12 часот.

(7) Сроковите за испорака не течат за време на задржувањето на пратката кое настанало:

1) поради проверување содржината или тежината на пратката ако е со ова проверување утврдена неточноста на наводите во товарниот лист (член 65);

2) поради дејствија на царинските, ветеринарните или други државни органи;

3) поради измена на договорот за превоз извршена на барање од испраќачот;

4) поради специјална грижа околу пратката (хранење и поење на животните, додавање мраз и слично);

5) поради други причини што го попречуваат почетокот или продолжувањето на превозот, ако за тоа нема кривица на железницата.

(8) Освен случаите од членот 95 став 2 на овој закон, железницата може да се повика на продолжување сроковите за испорака поради причините наведени во претходниот став само тогаш ако причината и траењето на задржувањето на пратката ги загишала во товарниот лист.

(9) Ако последниот ден од рокот за испорака се паѓа во недела или во определен со закон празник, рокот за испорака за споровоз на стока истечува истиот час од првиот нареден работен ден. Ако е во прашање брзовоз, а последниот ден од рокот за испорака се паѓа во недела или во определен со закон државен празник, рокот за испорака истечува првиот нареден работен ден во 9 часот.

(10) Рокот за испорака е одржан ако е пред неговото истечување примателот известен за пристигањето на стоката и ако стоката е приготвена за однесување, а за стоката кај која не се врши известување — од часот кога стоката е приготвена за издавање. Во поглед на стоката која железницата ја одвезува од станицата, рокот за испорака е одржан ако е пред неговото истечување извршено доставување на стоката на примателот во неговите деловни простории односно станот или ако е направен обид за тоа доставување.

Член 73

Дополнителни срокови за испорака

Со тарифата можат да се определат дополнителни срокови за испорака во следниве случаи:

1) за пратките што се превезуваат:

а) по морски пат или по внатрешни пловни патници, со скели или со лаѓа;

б) по пат што нема железничка пруга;

в) со спојна железница која врзува две пруги од една иста мрежа, или разни мрежи, или две станици во исто место;

г) по споредна пруга;

д) по пруга со колосек од различна ширина;

2) за превозите од и до споредните отправништва;

3) за вонредните прилики што предизвикуваат необично зголемување на сообраќајот или необични тешкотии при експлоатацијата.

Член 74

Примање и предавање стока на превоз

(1) Железницата е должна да ја прими стоката на превоз само тогаш ако превозот може да се изврши без одлагање.

(2) Како брзовоз железницата е должна да прими само стока која според својата форма, обемот, тежината и другите особини е годна за таков превоз.

(3) За брзовоз, како и за брзо расиплива стока и живи животни предадени на превоз како споровоз железницата може да го определи времето во кое стоката мора да се донесе заради отправување со определен воз.

(4) Стоката мора да се предаде на превоз во работното време определено за отправната станица,

(5) Стоката мора да се предаде на превоз на оние места во станицата што ќе ги определи железницата.

(6) Предавањето на стоката што ја товари железницата испраќачот мора да го заврши во рок од 24 часа од почетокот на предавањето. Ако во овој рок не се предаде сета стока наведена во товарниот лист, или ако товарниот лист и неговите прилози не се предадени или не се правилно исполнети, или ако испраќачот не ги платил франкираните износи, железницата за донесената стока ја наплатува лежарината пропишана во тарифата.

Член 75

Срок на натоварот

(1) Кога стоката ја товари испраќачот, тој е должен стоката да ја натовари во рокот на натоварот определен во тарифата. Ако во тој рок колата не е натоварена, или не е пропишно натоварена, или ако товарниот лист или неговите прилози не ѝ се предадени на железницата, или не се правилно исполнети, или ако испраќачот не ги платил франкираните износи, железницата наплатува колска денгубнина предвидена во тарифата.

(2) Ако е рокот на натоварот пречекорен за повеќе од 24 часа, железницата има право за сметка и одговорност на испраќачот да ја истовари стоката и да ја стави на лежење, или да му ја предаде на шпедитер или на јавен склад.

(3) Колата што испраќачот не отпочнал да ја товари во рокот на натоварот, железницата може да ја одземе со наплата на надоместокот предвиден во тарифата.

(4) Во рокот на натоварот не се сметаат:

1) неделите и со закон определените празници;

2) времето определено за манипулација што ја вршат царински, ветеринарни и други органи на државната управа;

3) времето за кое железницата предизвикала одолжување на натоварот.

(5) Ако оправлани причини на сообраќајот или јавниот интерес го бараат тоа, железницата може по одобрение од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет привремено да го намали рокот на натоварот, како и да ја зголеми лежарината, волуменот и колската денгубнина.

(6) Со странките што имаат механизирани натовар или поволни услови за натоварот, железницата може да склучи посебен договор со кој ќе определи пократки срокови на натоварот од сроковите определени со тарифата.

(7) По барање од странката железницата може со оглед на обемот на работењето на странката и објективните можности на натоварот да договори со странката подолги срокови за натоварот од оние што се определени со тарифата.

Член 76

Нарачување и достава на кола

(1) Кога стоката ја товари испраќачот, тој е должен да нарача кола за определен ден во отправната станица, означувајќи го видот на стоката, нејзината приближна тежина и упатната станица.

(2) Железницата е должна на нарачувачот да му достави кола способна за превоз на стоката за која е нарачана ако има таква кола на располагање.

(3) За нарачаната кола железницата може да бара капара во височината на колската денгубнина за еден ден.

(4) Железницата е должна да го извести нарачувачот дали и кога нарачаната кола ќе му биде доставена за натовар, ако постојат технички средства за известување. Ако не постојат технички средства за известување, нарачувачот е должен пред довезувањето на стоката сам да се известува во натоварната станица дали и кога нарачаната кола ќе му биде доставена за натовар.

(5) Ако железницата на нарачувачот писмено му ветила дека колата за натовар ќе му ја достави во определеното време, па тоа не го стори, таа е

должна на нарачувачот да му ги надомести трошоците предизвикани со довозот и со враќањето на стоката.

(6) Ако нарачувачот ја откаже колата пред да му е доставена, тој е должен на железницата да ѝ го плати надоместокот определен во тарифата.

(7) Ако нарачувачот ѝ ја врати на железницата колата ненатоварена, или ако по истекот на рокот за натовар му се одземе колата поради тоа што не отпочнал натоварот (член 75 став 3), тој е должен на железницата да ѝ го плати надоместокот определен во тарифата.

Член 77

Употреба на затворена и отворена кола

(1) Ако тоа не е во спротивност со одредбите од овој закон или на други посебни прописи, или на тоа не му се противат оправдани причини на сообраќајот, испраќачот може во товарниот лист да бара:

1) стоката за која со тарифата се предвидува отворена кола да се превезе во затворена кола;

2) стоката за која со тарифата се предвидува затворена кола да се превезе во отворена кола, со покривка или без неа;

3) стоката за која со тарифата се предвидува специјална кола да се превезе во затворена кола или во отворена кола, со покривка или без неа.

(2) За превоз на стоката во затворена кола, во случаите од точката 1 на претходниот став, со тарифата може да се предвиди поголема возарина.

(3) Заради порационално користење на колскиот парк според видовите на колите, железницата може да бара стоката за која со тарифата се предвидува отворена кола да се превезе во затворена кола.

(4) Со тарифата се определуваат случаите и условите под кои железницата дава покривки и друг товарен прибор.

Член 78

Товарење на колата

(1) Со тарифата се определуваат случаите во кои стоката ја товари железницата и оние во кои ја товари испраќачот, ако овој закон не содржи одредби за тоа или нема специјална спогодба утврдена во товарниот лист меѓу испраќачот и железницата.

(2) Ако железницата изврши натовар место испраќачот, таа има право на наплата на фактичните трошоци за натоварот.

(3) Ако сам ја товари стоката, испраќачот е должен да се придржува за одредбите од овој закон, како и сам да си прибави средства за обезбедување и зацврстување на товарот. Испраќачот одговара за штетата што ќе ѝ ја стори на железницата со неправилното товарење на стоката.

(4) Ако стоката што е според одредбите од тарифата или според спогодбата со железницата должен да ја натовари испраќачот, мора по патот да се претовари, или мора да се поправи товарот поради непрописен натовар, поместување на товарот, расипување на колата итн., трошоците и штетата што доизлегуваат од тоа како и дентубнината поради запирањето на колата, паѓањет на пратката, ако тие трошоци, штетата и дентубнината ги предизвикал испраќачот.

Член 79

Носивост на колата

(1) Колата смее да се товари до носивоста означена на неа, водејќи сметка за најголемиот дозволен притисок по оска и за товарниот профил.

(2) Ако во отправната станица се утврди дека е колата во која испраќачот сам ја натоварил пратката преоптоварена, железницата може да бара испраќачот во примерен рок да го истовари претегот.

(3) Ако испраќачот не го истовари претегот или ако е преоптоварувањето утврдено на попатна станица, истоварот на претегот ќе го изврши железницата на трошок на испраќачот. Овој претег желе-

зницата ќе го стави на лежење и за тоа ќе го известат испраќачот. Ако испраќачот, во рок од 24 часа за претегот истоварен во предавната станица, а во рок од осум дена за претегот истоварен на попатна станица, сметајќи од денот на испратеното известување, не даде никакво упатство, ќе се применат одредбите од членот 92 на овој закон.

(4) Во случајот од претходниот став за истоварот и натоварот што ќе ги изврши железницата, за лежењето на претегот, како и за задржувањето на колата, железницата ќе го наплати надоместокот определен во тарифата. За запирање на колата повеќе од 24 часа не може да се наплати надоместок.

(5) За истоварениот претег ќе се смета возарината за поминатиот пат според тарифниот разред што важи за главната пратка од отправната до попатната станица во која е истоварен претегот. Ако според упатството од испраќачот истоварениот претег се испраќа натаму или се превезува назад, ќе се смета како одделна пратка, освен кога истоварениот претег според упатството од испраќачот се дотоварува на друга колска пратка.

(6) Одредбите од ст. 2 до 5 од овој член се применуваат и во случај на пречекорување на дозволеният притисок по оска и на пречекорување на товарниот профил, ако со тарифата не е определено поинаку.

Член 80

Привремено сместување на стоката

(1) Стоката што не може без одлагање да се превезе, по барање од испраќачот железницата ќе ја прими на привремено сместување, ако има можности за тоа. Железницата може да одбие да прими на привремено сместување брзо расиплива стока и предметите наведени во членот 60 од овој закон.

(2) За привремено сместување се наплатува лежарината определена во тарифата.

(3) За стоката примена на привремено сместување железницата издава потврда со забелешка дека стоката ќе ја прими на превоз кога ќе биде во можност да ја превезе Испраќачот за ова дава своја согласност во товарниот лист.

(4) До примањето за превоз на стоката што е примена на привремено сместување, железницата одговара како чувар.

(5) За сместување на стоката што намерава да ја отпрати со железница испраќачот може да земе под закуп железничко земјиште или магацини, ако железницата располага со нив. Закупнината за ваквото сместување се определува со тарифата.

(6) За стоката сместена според претходниот став железницата не одговара.

Член 81

Царински и други дејствија

(1) Железницата врши во текот на превозот за сметка на странката царински и други дејствија определени со прописи на државните органи.

(2) Железницата може вршењето на тие дејствија да му го довери и на друг.

(3) Во случаите од претходните ставови на овој член железницата одговара како комисионер.

(4) Испраќачот може, означувајќи ја во товарниот лист станицата каде што треба да се извршат царинските и други дејствија, да бара тој лично или преку свој полномошник да присуствува при вршењето на тие дејствија заради давање потребни податоци и објасненија, како и тој самиот или негов полномошник да ги изврши тие дејствија и да ја плати царината и другите давачки. Со самото тоа означување ниту испраќачот ниту примателот не се здобиваат со правото да ја преземат стоката во таа станица.

(5) Во случајот од претходниот став железницата е должна да го известат испраќачот односно неговиот полномошник за пристигањето на стоката во станицата каде што треба да се извршат односните дејствија. Ако испраќачот во рок од 24 часа од испратениот известувајќи не дојде, железницата може да ги изврши тие дејствија и без него.

(6) Ако царинските и другите дејствија не можат да се извршат во станицата што ја означил испраќачот, или не можат да се извршат на начинот како барал тој, железницата ќе постапи на начинот што е најповолен за испраќачот и за тоа ќе го извести.

(7) Ознаката „франко царина“, што ја напишал испраќачот во товарниот лист, важи како барање да ги изврши железницата царинските дејствија за негова сметка. Во тој случај железницата може по свој избор да ги изврши тие дејствија во попатна или во упатната станица.

(8) Примателот има право во попатна или во упатната станица да ги изврши царинските и другите дејствија, ако испраќачот не определил поинаку во товарниот лист.

(9) Ако примателот тие дејствија ги врши во попатна станица, тој е должен своето барање за тоа писмено да ѝ го стави на таа станица. Во тој случај согласно се применуваат одредбите од ст. 4 и 5 на овој член. Ако примателот тие дејствија ги врши во упатната станица, тој е должен претходно да го отплати товарниот лист и да ги плати трошоците што ја товарат пратката.

(10) За вршењето на царинските и другите дејствија што ги свршува таа железница има право на наплата на фактичните трошоци и надоместоците определени во тарифата.

(11) Ако царинските и други дејствија не се извршат во определеното време, колската денгубина и лежарината ќе ги плати царинарницата однесно друг државен орган, установа или странка, според тоа кој го предизвикал одолжувањето.

Член 82

Плаќање на превозните трошоци

(1) Превозните трошоци (возарината, додатокот на возарината, надоместоците за сподени услуги на железницата и другите трошоци настанати по патот) ги плаќа испраќачот или примателот.

(2) За превозните трошоци што испраќачот не ги означил во товарниот лист дека ќе ги плати тој, како и за трошоците за кои товарниот лист не содржи никаква изјава за тоа кој ќе ги плати, се смета дека испраќачот изјавил дека ќе ги плати примателот.

(3) Со тарифата може да се определи превозните трошоци да се плаќаат однапред.

(4) Плаќањето на превозните трошоци испраќачот го презема со изјава во определената рубрика на товарниот лист.

(5) Предавната станица може да бара од испраќачот однапред да ѝ ги плати превозните трошоци за брзо расиплива стока, како и за стока која поради својата незначителна вредност не ги покрива превозните трошоци.

(6) Ако износот на превозните трошоци што ги презема испраќачот не може точно да се утврди при предавањето на стоката на превоз, железницата може да бара од испраќачот како гаранција да положи износ кој приближно им одговара на тие трошоци. За положениот износ железницата е должна да издаде потврда.

(7) Превозните трошоци од претходниот став железницата е должна да ги пресмета во срок од еден месец по истекот на рокот на испораката, земајќи го во сметката и платениот износ, и да му издаде на испраќачот франкирана сметка со враќање на потврдата.

(8) Отправната станица е должна износите на превозните трошоци што се платени однапред поединечно да ги назначи во товарниот лист и во неговниот дупликат, освен износот од претходниот став.

Член 83

Доплата. Аванс

(1) Испраќачот може стоката да ја испрати под услов таа да му се издаде на примателот дури откако тој ќе го уплати паричниот износ назначен во

товарниот лист (доплата). Пратката може да се оптовари со доплата до износот на вредноста на стоката.

(2) Со тарифата може да се определи најмалиот паричен износ на доплатата, како и начинот на кој ќе се пресмета доплатата.

(3) Ако железницата му ја издала стоката на примателот без претходна уплата на доплатата за сметка на испраќачот, таа е должна да му го надомести на испраќачот износот на доплатата, задржувајќи го правото за побарување од примателот.

(4) Железницата може на испраќачот врз основа на стоката што ја примила на превоз да исплати аванс до височината на износот определен во тарифата, ако е според оценката од предавната станица авансот покриен со вредноста на стоката. Авансот се наплатува од примателот при откупувањето на товарниот лист.

(5) Железницата нема да одобрува аванси за стоката за која според членот 82 став 3 на овој закон може да бара возарината да се плати однапред.

(6) За оптоварување на пратката со доплата или аванс железницата ја наплатува провизијата определена во тарифата. Провизијата се наплатува и ако доплатата со измена на договорот за превоз се напушти или се намали. Во случај на измена на договорот за превоз од страна на испраќачот со која се менува упатната станица, провизијата за доплатата или авансот не се наплатува повторно.

Член 84

Издавање на стоката

(1) Железницата е должна во упатната станица што ја означил испраќачот да му ги издаде на примателот товарниот лист и стоката, откако примателот ќе го потврди нивниот прием и ги уплати износите назначени во товарниот лист.

(2) Исто дејство како и издавањето на стоката на примателот има предавањето на стоката од страна на железницата на царинските или други органи на државната управа во нивни простории или нивни посебни складови, предавањето на стоката на шпедитер, возарско претпријатие или јавен склад, како и ставањето на стоката на лежење во случаите определени со овој закон.

(3) Со предавањето на товарниот лист примателот се обврзува на железницата да ѝ ги плати износите што произлегуваат од товарниот лист.

(4) Товарниот лист и стоката му се издаваат на донесувачот на извештајот за пристигање на стоката на кој примателот го потврдил приемот на стоката. Железницата не е должна да ја испитува вистинитоста на потписот ниту правото на донесувачот да ја прими стоката. Со тарифата можат да се превземаат исклучоци од одредбите на овој став.

(5) Пред откупувањето на товарниот лист примателот нема право да отвора парчиња или да зема мостри. Железницата може под особени услови да дозволи земање на мостри.

(6) Стоката мора да се подигне од оние места во станицата што ќе ги определи железницата.

(7) Со тарифата се определува дали стоката ќе ја истовари железницата или примателот на стоката, ако со овој закон или со посебна спогодба не е определено поинаку. Ако железницата извонистовар место примателот, таа го наплатува надоместокот определен со тарифата, а ако истоварот не го врши со своја работна сила, железницата ги наплатува фактичните трошоци на истоварот. Ако примателот војни истовар, тој ѝ одговара на железницата за штетата што ќе ја стори со непоавилниот истовар.

(8) По пристигањето на стоката во упатната станица примателот има право да бара од железницата да му го предаде товарниот лист и да му ја издаде стоката. Ако е утврдена загуба на стоката, или ако стоката не стасала по истекот на рокот предвиден во членот 94 на овој закон, примателот може во свое име спрема железницата да ги употреби правата што произлегуваат од договорот за превоз, под услов претходно да ги изврши обврските што му ги наложува тој договор.

(9) Примателот може да го одбие приемот на стоката и по приемот на товарниот лист и плаќањето на превозните трошоци, се' додека не се постави по неговото барање за утврдување на загубата или оштетување на стоката.

(10) Ако при издавањето на стоката нема едно или повеќе парчиња наведени во товарниот лист, железницата е должна по барање од примателот да потврди дека тие парчиња не му се издадени.

(11) Ако примателот што е известен, се пријави да ја однесе стоката, а стоката не може да му се приготви во рок од два часа по неговото доаѓање, железницата е должна да ги надомести трошоците предизвикани поради обидот за однесување. По барање од примателот железницата во товарниот лист ќе потврди дека однесувањето е обидено без успех.

Член 85

Предавање на стоката на натамошен превоз

(1) Ако испраќачот во товарниот лист означил друго превозно средство (речна пловидба, автомобилско претпријатие, поморска пловидба итн.) за натамошен превоз на стоката од упатната станица до упатното место, железницата ќе му ја предаде стоката на означениот возар.

(2) Ако испраќачот не го означил превозното средство за натамошен превоз, железницата има право самата да го определи натамошниот возар, ако таков возар постои во местото. Во овој случај железницата одговара за изборот на натамошниот возар како експедитор (шпедитер).

(3) Ако железницата нема можност да ја предаде стоката на натамошен превоз, таа ќе го извести примателот за пристигањето на стоката. Железницата има право по истекот на рокот за земањето да му ја предаде стоката на шпедитер или јавен склад.

Член 86

Проверување на бројот на парчињата и на тежината на стоката во упатната станица

(1) Испраќачот односно примателот може да бара железницата при издавањето на стоката да ја провери тежината и бројот на парчињата и тоа да го потврди со запишување во товарниот лист.

(2) По барањето за проверување на тежината и бројот на парчињата железницата ќе постапи ако располага со направа за мерење и ако тоа природата на стоката и сообраќајните прилики го дозволуваат.

(3) Со општите тарифски одредби можат да се определат случаите во кои железницата не е должна да го проверува бројот на парчињата и тежината на стоката во упатната станица.

(4) Во поглед на проверувањето на тежината на стоката во колски товари, како и на другите стоки што ги товари испраќачот, важат одредбите од членот 64 ст. 4 и 5 на овој закон.

(5) За проверувањето бројот на парчињата и тежината на стоката примателот го плаќа надоместокот определен во тарифата, освен ако со проверувањето се утврди кусок во бројот или во тежината за кои одговара железницата и кои уште не ги признала.

Член 87

Известување на примателот за пристигањето на стоката

(1) За пристигањето на стоката се известува примателот по избор на железницата по пошта, со телефон, со телеграма или писмено по пат на раенесувач. При известувањето ќе му се назначи на примателот рокот во кој мора да се земе стоката. Железницата може да договори со примателот специјален начин за известување.

(2) Железницата е должна да го извести примателот штом ќе ја приготви стоката за издавање. За стоката што пристигнала како брзовоз железницата е должна да го извести примателот во рок од 4 часа по пристигањето на стоката. Денот на пристигањето мора да се означи врз товарниот лист со станичниот жиг со датум. За брзовоз мора да се назначи и часот на пристигањето. Ако овие пратки пристигнат во работен ден по 17 часот, или во не-

дела или на празници определени со закон, известувањето ќе се изврши наредниот ден најдоцна до 9 часот. Генералната дирекција на Југословенските железници со согласност од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет ќе ги определи станиците што ќе вршат известување во недела и во празниците определени со закон како и времето и начинот за известување. За споровозна стока известувањето мора да се изврши истиот ден кога пристигнала стоката, а најдоцна идниот работен ден.

(3) Известувањето се смета дека е извршено:

1) ако се врши по пошта — 24 часа по предавањето на известтајот на поштата;

2) ако се врши телеграфски — 12 часа по предавањето на телеграмата;

3) ако се врши со телефон — по завршениот разговор;

4) ако се врши на друг начин — со предавање-то на известтајот.

(4) За известувањето железницата може да бара надоместок за своите трошоци.

(5) Известувањето не се врши:

1) ако стоката се доведува во деловните простории или во станот на примателот;

2) ако е стоката упатена со ознака „Останува на станица“;

3) ако испраќачот или примателот барал да не се врши известување за пристигањето на стоката;

4) ако примателот овластил некој возар во негово име да го прими известтајот во станицата и да ја одвезе стоката.

Член 88

Срокови за земање на стоката

(1) Примателот е должен да ја земе стоката во работното време определено за упатната станица.

(2) По исклучок, во недела и во празниците определени со закон, и тоа само пред пладне, се издаваат пратките на брзовоз, како и споровозните пратки на брзо расиплива стока и на експлозивни предмети.

(3) Стоката што ја истоварува железницата примателот е должен да ја земе во рок од 24 часа.

(4) Стоката што ја истоварува сам, примателот е должен да ја земе во рокот за земање определен во тарифата.

(5) Рокот за земање на стоката почнува да тече од моментот кога известувањето за пристигање на стоката се смета дека е извршено (член 87 став 3). Ако е стоката упатена со ознака „Останува на станица“, или ако примателот писмено се откажал од известување — рокот за земање на стоката почнува да тече од моментот кога е приготвена стоката за издавање.

(6) Ако стоката не е благовремено приготвена за издавање или товарниот лист не може да се издаде — рокот за земање на стоката почнува да тече од моментот кога стоката и товарниот лист му се ставени на примателот на располагање.

(7) Во рокот за земање на стоката не се смета:

1) неделата и празниците определени со закон;

2) времето за манипулирањето што го вршат царински, ветеринарни и други органи на државната управа;

3) времето на задоцнувањето на истоварот што го предизвикала железницата.

(8) Ако стоката не се земе во рокот определен за земање, железницата наплатува лежарина, колска денгубитна или волумен (зафатнина) предвидени во тарифата. Ако е рокот за земање на стоката пречекорен за повеќе од 24 часа, железницата има право на трошок и одговорност на примателот да ја истовари стоката, да ја стави на лежење или да му ја предаде на шпедитер, јавен склад или на возар заради достава на примателот.

(9) Ако оправдани причини на сообраќајот или јавните интереси го бараат тоа, Генералната дирекција на Југословенските железници може по одобрение од Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузниот извршен совет привремено да го намали

или да го зголеми рокот за земање и да ја зголеми односно намали лежарината, колската денгубнина и волуменот (зафатноста).

(10) Железницата и странките можат да договорат подолги или покуси срокови за земање.

Член 89

Измена на договорот за превоз

(1) Испраќачот има право да го менува договорот за превоз барајќи:

- 1) да му се врати стоката на отправната станица;
- 2) стоката по пат да се запре;
- 3) Издавањето на стоката да се одложи;
- 4) стоката да му се предаде на некој друг примател;
- 5) стоката да се предаде во некоја друга упатна станица;
- 6) стоката да се врати во отправната станица;
- 7) стоката дополнително да се оптовари со доплата, или износот на доплата да се покачи или да се намали, или тој да се откаже од доплата;
- 8) паричните износи за кои во товарниот лист е назначено дека ќе ги плати примателот да се наплатат од него, Место од примателот.

(2) Во случаите од точ. 5 и 6 на претходниот став испраќачот може за натамошен превоз односно за враќање, да пропише и некој друг начин за превоз (споровоз, брзовоз), ако е на станиците што доаѓат предвид дозволен ваков начин на отправување.

(3) Другите измени, како и измените што би се однесувале на одделни делови од пратките, не се дозволени, ако тарифата не предвидува исклучоци.

(4) Изјавата за измена на договорот за превоз испраќачот е должен да ја даде и да потпише на пропишаниот образец.

(5) Изјавата од претходниот став испраќачот мора да ја повтори и да ја потпише и на дупликатот на товарниот лист кој заедно со изјавата ѝ се поднесува на железницата. Отправната станица го потврдува приемот на измената на договорот за превоз со ставање на станичниот жиг со датум врз дупликатот од товарниот лист под изјавата на испраќачот. Дупликатот на товарниот лист му се враќа на испраќачот.

(6) Ако железницата постапи по барањето од испраќачот за измена на договорот не барајќи да се поднесе дупликатот од товарниот лист, таа му одговара на примателот за штетата што му е предизвикана со тоа.

(7) Железницата е должна да постапи по барањето од испраќачот за измена на договорот само ако е барањето предадено преку отправната станица.

(8) По барање од испраќачот отправната станица на негов трошок ќе ја извести со телеграма или по телефон упатната станица или станицата во која треба да се задржи пратката.

(9) Правото на испраќачот на измена на договорот за превоз гасне со предавањето на товарниот лист на примателот, односно кога примателот ќе го употреби тоа право што произлегува од договорот за превоз според членот 84 на овој закон. Од тој момент железницата е должна да постапува по упатствата од примателот.

(10) Ако примателот го одбие приемот на стоката, испраќачот има право на измена на договорот за превоз и во случај ако не може да поднесе дупликат од товарниот лист (член 92).

Член 90

Извршување на измените на договорот за превоз
(1) Железницата може извршувањето на измените на договорот за превоз што го бара испраќачот во смисла на претходниот член, да го одбие или да го одложи:

- 1) ако извршувањето на измената на договорот повеќе не е можно во моментот кога барањето за измена пристигнало во станицата која треба да го изврши;
- 2) ако поради извршувањето на измената на договорот би дошло до растројство во редовната сообраќајна служба;

3) ако извршувањето на измената на договорот им е противно на царинските, ветеринарните или други прописи;

4) ако во случај на измена на упатната станица вредноста на стоката не би ги покрила трошоците на превозот до новата упатна станица, доколку износот на тие трошоци веднаш не се плати или не се положи гаранција.

(2) Во случаите од претходниот став железницата е должна без одлагање и на најбрз начин да го извести испраќачот за пречките поради кои не е во можност да го изврши барањето за измена на договорот.

(3) Ако железницата не можела да ги предвиди пречките од претходниот став, испраќачот ги поднесува сите последици што ќе настанат поради тоа што отпочнало извршувањето на неговите барања за измена на договорот.

(4) Ако стоката по барањето за измена на договорот се запре и се предаде во некоја попатна станица, се наплатува возарина до таа станица. Ако стоката се врати од попатната станица, каде што била запрена, во отправната станица, или се упати во некоја друга станица — се наплатува, покрај возарината до таа попатна станица, уште и возарина, и тоа: во првиот за враќањето до отправната станица, а во вториот случај за превоз до новата упатна станица.

(5) За извршување на измената на договорот за превоз железницата го наплатува, покрај настанатите трошоци, и надоместокот определен во тарифата, ако тие трошоци не се предизвикани со нејзина кривица.

(6) Ако со измената на договорот за превоз испраќачот бара да се запре пратката во некоја попатна станица, или да се задржи во упатната станица, железницата има право да наплати колска денгубнина или лежарина за секое запирање подолго од 6 часа. Во случај на запирање на пратката подолго од 24 часа, железницата може да ја истовари стоката и да ја стави на лежење, или да му ја предаде на шпедитер или на јавен склад на трошок и одговорност на испраќачот. За овие мерки железницата е должна да го извести испраќачот.

Член 91

Пречки при превозот

(1) Ако при превозот на стоката настанат пречки кои можат да се отстранат со превоз по помошен пат, стоката ќе се превезе до упатната станица по тој помошен пат без наплата на поголема возарина, а рокот за испорака ќе се смета според фактично поминатиот пат.

(2) Ако натамошен превоз поради настанатите пречки или од други причини не е можен, а не постои помошен пат, железницата од испраќачот, кога предвидува дека пречката ќе трае подолго од два дена, ќе бара упатство за натамошна постапка со стоката. Упатство од испраќачот железницата ќе бара без одлагање и на најбрз начин, ако е во прашање брзорасиплива стока.

(3) Во случаите од претходниот став испраќачот може да го раскине договорот за превоз, но на железницата е должен да ѝ ја плати возарината за извршениот превоз, како и трошоците определени во тарифата — ако овие пречки не настанале со кривица на железницата.

(4) За стоката што ќе се запре поради пречките при превозот, не се наплатува лежарина односно колска денгубнина, и тоа:

- 1) За стоката запрена во отправната станица — за 24 часа;
- 2) за стоката запрена во некоја попатна станица — за 4 дена.
- (5) Сроковите од претходниот став почнуваат да течат од полноќ по истекот на денот кога е испратен извештај за настанатите пречки.
- (6) Испраќачот може во товарниот лист да даде упатства однапред за случај да се појави пречка при превозот. Ако по оценка од железницата тие

упатства не можат да се извршат, железницата ќе бара нови упатства од испраќачот.

(7) Во случај на пречка при превозот, испраќачот може да го раскине договорот или со упатство да определи друг примател или друга упатна станица само ако на отправната станица ѝ го поднесе дупликатот од товарниот лист и на него го запише раскинат односно изменета на договорот.

(8) Ако испраќачот не го даде своето упатство во сроките определени во ставот 4 од овај член, железницата може да постапи според членот 92 на овој закон.

(9) Ако пречката при превозот престане пред пристигањето на упатствата од испраќачот, железницата ѝ ја испраќа стоката на упатната станица не чекајќи ги тие упатства, за што испраќачот го известува без одлагање и на најбрз начин.

(10) Одредбите од чл. 89 и 90 на овој закон согласно ќе се применуваат и на упатствата што ги дава испраќачот за време на пречките при превозот.

Член 92

Пречки при издавањето

(1) Пречка при издавањето на стоката постои: 1) ако примателот го одбие приемот на пратката;

2) ако примателот не може да се пронајде;

3) ако товарниот лист не е откупен: за колски пратки — во срок од 2 дена, за денковни пратки со ознака „Останува на станица“ — во срок од 8 дена, за другите денковни пратки во срок од 5 дена — по истекот на рокот за земање, а за живи животни и брзорасиплива стока, во рокот за земање пропишан во чл. 88 и 118 на овој закон.

(2) За постоењето на пречките при издавањето на стоката упатната станица е должна преку отправната станица да го извести испраќачот без одлагање и на најбрз начин и од него да побара упатство.

(3) Испраќачот може да назначи во товарниот лист упатната станица да го извести на негов трошок непосредно со телеграма или со писмо за пречката при издавањето. Во тој случај испраќачот има право своето упатство да ѝ го поднесе непосредно на упатната станица.

(4) Испраќачот може исто така да назначи во товарниот лист во случај на пречка при издавањето да му се врати стоката во отправната станица без претходно известување.

(5) За давање и извршување на упатството на испраќачот согласно важат одредбите од чл. 89 и 90 на овој закон.

(6) Ако примателот го одбие приемот на стоката, испраќачот може и без поднесување на дупликатот од товарниот лист да даде упатство.

(7) Ако примателот, откако го одбил приемот на стоката, дополнително изјави дека пратката ја прима, или пречката при издавањето се отстрани, стоката му се издава, освен ако упатната станица во меѓувреме не би примила од испраќачот противно упатство. За ова издавање железницата е должна без одлагање и на најбрз начин да го извести испраќачот.

(8) Во случај на пречка при издавањето, ако упатството на испраќачот не стаса во рок од два дена по истекот на сроките наведени во ставот 1 од овој член, или ако упатството не може да се изврши, или ако не е можно да се известат испраќачот — железницата ќе ја стави стоката на лежење на трошок и одговорност на испраќачот. Во тој случај железницата одговара како чувар. Железницата исто така има право на трошок и одговорност на испраќачот да му ја предаде стоката на шпедитер или на јавен склад, наплатувајќи ги од нив трошоците што уште не се платени. Железницата е должна преку отправната станица да го извести испраќачот за сместувањето на стоката. За постојните доплати се смета дека испраќачот се откажал од нив.

(9) Железницата има право и должност, постапувајќи како добар стопанисувач:

1) да ја продаде веднаш стоката која не може да се издаде, а според оценка од упатната станица подлежува на брзо расипување, живите животни или стоката што според месните прилики не може да се стави на лежење ниту да му се предаде на шпедитер, јавен склад или на годно трето лице;

2) да ја продаде стоката на 30 дена по истекот на рокот за земање која не може да се издаде и која испраќачот не ја зема назад;

3) да ја продаде и пред истекот на рокот од предната точка стоката чија вредност поради подолго лежење несразмерно би се намалила или трошоците на лежењето не би биле во сразмера со вредноста на стоката.

(10) Железницата е должна за намераваната продажба да го известат испраќачот, ако е тоа според околностите можно.

(11) За продажбата железницата составува записник, од кој препис му доставува на испраќачот преку отправната станица.

(12) Износот добиен со продажба на стоката железницата е должна, по одбивања на трошоците што уште не се платени, како и издатоците што настанале при продажбата, да му го стави на испраќачот на располагање. Ако износот добиен со продажбата не е достаточен за покритие на овие трошоци, испраќачот е должен да ја доплати разликата.

(13) Ако примателот го откупили товарниот лист, а не ја зел стоката во рокот за земање, железницата уште еднаш ќе го повика да ја подигне стоката и ќе му соопшти дека стоката лежи на негов трошок и одговорност. Во поглед на сместувањето и продажбата на стоката согласно се применуваат одредбите од ст. 8 до 12 од овој член.

(14) За работите што ќе настанат по повод примената на одредбите од овој член железницата го наплатува, покрај возарината и други трошоци, и надоместокот определен со тарифата.

Член 93

Утврдување на загубата или оштетувањето на стоката

(1) Ако железницата или имателот на правата утврдат или се посомнева дека постои деломична загуба или оштетување на стоката примена на превоз, железницата е должна веднаш да состави записник за извидот и да ја утврди состојбата, а по потреба и тежината на стоката како и причината и височината на штетата ако е тоа можно, наведувајќи го и времето кога и околностите под кои се случила штетата.

(2) Утврдувањето на загубата или на оштетувањето на стоката железницата е должна да го изврши, по можност, во присуство на имателот на правата, а по потреба и во присуство на еден или повеќе сведоци или вештаци

(3) На имателот на правата железницата ќе му издаде препис од записникот за извидот.

(4) Утврдувањето на состојбата на стоката железницата го врши бесплатно. Ако со извидувањето вршено по барање од имателот на правата не се утврди никаква штета, или се утврди само штетата што железницата веќе ја признала, имателот на правата е должен да ги надомести настанатите трошоци и да го плати надоместокот предвиден во тарифата.

(5) Ако имателот на правата не ги признае фактите утврдени со записникот за извидот, може да бара состојбата и тежината на стоката, како и причините, околностите и износот на штетата, да се утврдат судски.

Член 94

Претпоставка за загуба на стока

Имателот на правата може, без никакви натамошно докажување, да смета дека стоката е загубена, ако не му била издадена на примателот или приготвена за издавање во рок од 30 дена по истекот на рокот за испорака.

Член 95

Одговорност на железницата за надоместокот на штетата. Регрес

(1) Железницата одговара за штетата настаната поради потполна или деломична загуба или оштетување на стоката од примањето на превоз до издавањето, како и за штетата настаната поради пречекорувањето на рокот за испорака.

(2) Железницата се ослободува од одговорноста за надоместок на штетата, ако докаже дека е штетата предизвикана со кривица од имателот на правата, поради самото својство на стоката или околностите што железницата не можела да ги предвиди ниту да ги одбегне, односно чии последици не била во состојба да ги отстрани.

(3) Железницата што ја примила стоката на превоз за извршувањето на превозот одговара до издавањето на стоката на примателот.

(4) Секоја следна железница што ја презела стоката со првобитниот товарен лист, учествува во договорот за превоз врз основа на тој товарен лист и ги прима обврските што произлегуваат оттука.

(5) За побарувањата што произлегуваат од договорот за превоз одговара железницата што ја примила стоката на превоз или упатната железница ако му издала на примателот товарен лист, без оглед дали му ја издала и стоката.

(6) Железницата што ја надоместила штетата има право на регрес спрема железницата кај која се случила таа штета. Ако оваа железница не може да се утврди, штетата ја поднесуваат железниците што учествувале, освен железницата за која ќе се утврди дека штетата не настанала на нејзината пруга. Со спогодба меѓу железниците одговорноста за регресот може и поинаку да се уреди.

Член 96

Ограничување на одговорноста во посебни случаи

(1) Железницата не одговара за штетата настаната:

1) поради опасноста сврзана со превозот на стоката во отворена кола, врз основа на одредбите од овој закон или на тарифата, или врз основа на особена спогодба со испраќачот наведена во товарниот лист;

2) поради опасноста што ќе настане поради недостаток на пакувањето или поради недостатошно пакување на стоката која е поради тоа по својата природа изложена на загуба и оштетување;

3) поради опасноста сврзана со натоварот или истоварот, или опасноста произлезена од неправилното товарење на стоката што ја товари испраќачот или ја истоварува примателот врз основа на одредбите од овој закон или на тарифата или врз основа на особена спогодба склучена со испраќачот и наведена во товарниот лист, или врз основа на спогодба склучена со примателот;

4) поради особена опасност што настанува поради потполна или деломична загуба или оштетување на стоката (кршење, рфосување, внатрешно расипување што доаѓа самото по себеси, мраз, топлина, течење, сушење, растурање и слично), на што стоката е изложена поради своите особини;

5) поради опасноста што настанува поради тоа што предметите кои се исклучени од превоз се предадени на превоз под неисправно, неточно или непотполно означување, или што предметите кои се примаат на превоз само под определени услови се предадени на превоз под неисправно, неточно или непотполно означување, или што испраќачот не ги презел пропишаните мерки на претпазливост;

6) поради особена опасност на која се изложени живите животни при превозот;

7) поради опасноста што придружниците на живите животни или на стоката биле должни да ја отстранат, ако според одредбите од овој закон, тарифата или спогодбата склучена со испраќачот и наведена во товарниот лист, превозот на тие животни или на таа стока требало да се изврши под придружба;

8) поради особена опасност што настанува за стоката поради недостаток во конструкцијата, по-

ради лошото одржување или неуредното послужување на уредите на колите што служат за превоз на стока, а не се наоѓаат на управување на железницата.

(2) Ако постои некоја од околностите наведени во претходниот став, а природата на фактично настаната штета на тоа не му се противи, се претпоставува дека штетата поради тие околности и настанала, освен ако имателот на правото не го докаже спротивното. Оваа претпоставка не постои ако е во случајот од точката 1 на претходниот став од овој член кусокот очигледен или дошло до загуба на цели парчиња.

Член 97

Ограничување на одговорноста во случај на загуба во тежината на стоката

(1) Кај стоката, која по својата особена природа редовно губи во тежината при превозот, железницата одговара само за оној дел од загубата што ги надминува нормите на загубата во тежината што ќе ги пропише Секретаријатот за сообраќај и врски на Сојузнициот извршен совет.

(2) Железницата не може да се повикува на ограничувањето на одговорноста од претходниот став ако имателот на правото докаже дека загубата според фактичните околности не настанала поради причините што повлекуваат редовна загуба во тежината на стоката.

Член 98

Височина на оштетата во случај на потполна или деломична загуба или оштетување на стоката

(1) Ако е железницата должна да му плати на имателот на правото оштетата за потполна или деломична загуба на стоката, вредноста на стоката се смета според пазарната цена, а ако е цената определена — според определената цена. Цената се определува според местото и времето на приемот на стоката на превоз.

(2) Ограничувањето на височината на оштетата го пропишува Сојузнициот извршен совет.

(3) Покрај оштетата за стоката, железницата е должна да ги надомести уште возарината, царинските давачки и другите износи платени во врска со превозот на изгубената стока.

(4) Во случај на оштетување на стоката, железницата е должна на имателот на правата да му го плати само износот за кој е намалена вредноста на стоката.

(5) Ако поради оштетувањето целата пратка ја изгубила вредноста, оштетата не може да го надмине износот што би требало да се плати во случај на потполна загуба на стоката.

(6) Ако поради оштетувањето само еден дел од пратката ја загубил вредноста, оштетата не може да го надмине износот што би требало да се плати во случај на загуба на оној дел од стоката чија вредност е намалена.

(7) Во случај на загуба и оштетување на стоката согласно се применуваат и одредбите од чл. 100, 101 и 103 на овој закон.

(8) Кога при пресметувањето на оштетата се пресметуваат износи на странски валути, тоа пресметување се врши според дневниот курс што важи во времето и местото на плаќањето на оштетата.

Член 99

Височината на оштетата за пречекорување рокот на испораката

(1) Ако имателот на правото докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испораката претрпел штета, железницата е должна да му ја плати докажаната штета, но најмногу до височината на износот на возарината.

(2) Ако имателот на правото не докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испораката претрпел штета, железницата е должна да му плати за пречекорувањето на рокот на испораката:

до еден ден заклучно 1/10 од возарината,
до два дена заклучно 2/10 од возарината,
до три дена заклучно 3/10 од возарината,
до четири дена заклучно 4/10 од возарината,

а во случај на пречекорување рокот на испораката над четири дена — 5/10 од возарината.

(3) Во случај на потполна загуба на стоката не може да се бара посебна отштета за пречекорувањето на рокот на испораката.

(4) При деломична загуба на стоката се плаќа отштета за пречекорувањето на рокот на испораката до височината на износот на возарината што отпаѓа на овој дел од пратката што не е загубен.

(5) При оштетувањето, според околностите на случајот, треба да се плати отштета за пречекорувањето на рокот на испораката покрај отштетата предвидена во членот 98 на овој закон.

(6) Ако покрај пречекорувањето на рокот на испораката постои и оштетување или деломична загуба на стоката, не може да се бара поголема вкупна отштета отколку што е предвидена за случај на потполна загуба на стоката.

(7) Во случај на пречекорување рокот на испораката согласно се применуваат и одредбите од чл. 100, 101 и 103 на овој закон.

Член 100

Ограничување на височината на отштетата врз основа на исклучителни тарифи

(1) Ако постои исклучителна тарифа која содржи намалување на возарината спрема редовната тарифа, со исклучителната тарифа може да се ограничи и надоместокот на штетата на најголемиот износ што треба да се плати во случај на загуба, оштетување или пречекорување на рокот на испораката.

(2) Ако е таков најголем износ предвиден во тарифата што е примената само на еден дел од превозниот пат, ограничувањето на надоместокот на штетата може да се примени само ако случајот што повлекува отштета се случил на тој дел од превозниот пат

Член 101

Обезбедување уредна испорака

(1) Испраќачот при предавањето на стоката на превоз може да го означи во определената рубрика од товарниот лист износот за обезбедување на уредната испорака. Во тој случај се плаќа надоместокот предвиден во тарифата.

(2) Ако е означено обезбедување на уредна испорака, имателот на правото во случај на пречекорување на рокот на испораката може да бара:

1) отштета, но најмногу до височината на означеното обезбедување, кога докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испораката претрпел штета;

2) двојните износи предвидени во членот 98 став 2 на овој закон, но најмногу до износот на обезбедувањето на уредната испорака, ако не докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испораката претрпел штета.

(3) Ако износот на обезбедувањето на уредната испорака е помал од отштетата што би требало да се плати во случај да не е означено обезбедување, имателот на правото може да ја бара оваа отштета.

(4) Во случај на потполна или деломична загуба или оштетување на стоката за која било означено обезбедување на уредна испорака, покрај отштетата предвидена во чл. 98 и 100 на овој закон, имателот на правото може да бара и надоместок за докажаната натамошна штета, но најмногу до височината на означеното обезбедување.

(5) Ако покрај оштетувањето или деломичната загуба на стоката постои пречекорување на рокот на испораката, отштетата што треба да се плати според ст. 2, 3 и 4 на овој член не може да го премине износот означен со обезбедувањето.

Член 102

Постапка со пронајдена стока

(1) Ако стоката се пронајде во рок од една година по исплатата на отштетата, железницата е должна за пронаоѓањето на стоката веднаш да го извести писмено имателот на правото.

(2) Во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето за пронајдувањето на стоката, имателот на правото може да бара да му се издаде сто-

ката во која и да е станица на Југословенските железници со плаќање на возарината од првобитната отправна станица до станицата на бараното издавање. Примената отштета е должен да ја врати имателот на правото по одбивање на возарината што му била вратена, но го задржува правото на побарување на отштетата поради пречекорувањето на рокот на испораката.

(3) Ако имателот на правото не го поставил барањето според претходниот став, железницата може со стоката слободно да расплата

Член 103

Отштета во случај на зла намера или крајна небрежност на железницата

Во сите случаи кога потполната или деломичната загуба или оштетувањето на стоката, или пречекорувањето на рокот на испораката се предизвикани злонамерно или поради крајна небрежност на железницата, на имателот на правото треба да му се надомести фактичната штета.

Член 104

Превоз на коли и други превозни средства и уреди со кои не управува железницата

За превоз на коли и контејнери, празни или натоварени, за превоз на средства за заштита на стоката и на товарниот прибор на кои железницата нема право на управување или му ги дала на друг на користење важат одредбите пропишани во тарифата.

VI. ПРЕВОЗ НА МРТОВЦИ

Член 105

Предавање на превоз

(1) Превозот на мртовци мора да се пријави во почетната станица на возот на 6 часа, а во други станици најмалку на 12 часа пред тргнувањето на возот со кој мртвецот може да се превезе.

(2) При предавањето на мртвецот на превоз мора на железницата да ѝ се предаде спроводница издадена од надлежниот орган. Спроводницата при издавањето на мртвецот му се предава на примателот.

(3) Мртовци се предаваат на превоз со товарен лист како споровоз или брзовоз. За превоз како брзовоз, потребна е претходна согласност од железницата.

(4) Натоварот мора да го изврши испраќачот.

(5) Трошоците за превоз на мртвецот мораат да се платат однапред.

(6) Секој одделен мртвец мора да се смести во отпорен метален сандак, или во сандак што е отпорно обложен со лим и херметички затворен. Металниот сандак или сандакот обложен со лим мора да се зацврсти во дрвен сандак така што во него да не може да се поместува

Член 106

Превоз

(1) Мртвовците мораат да се превезуваат во затворена кола. Ако се предадени на превоз во затворена мртвовечка кола, тие можат да се превезуваат и во отворена кола. Не е дозволено дотоварување на предмет што не спаѓаат во опремата на мртвецот. Во иста кола дозволено е да се превезуваат повеќе мртвовци предадени на превоз во исто време, во иста отправна станица и за иста упатна станица

(2) Мртвецот мора да има придружник кој ја плаќа возната цена утврдена со тарифата.

(3) Придружник не е потребен ако испраќачот во отправната станица положи писмена или телеграфска изјава од примателот дека мртвецот ќе го преземе вечнаш по пристигањето или ако е мртвецот упатен на адреса на погребен завод

(4) Придружник не е потребен кога орган на државната управа, болница или сличен завод им го испраќа мртвецот на виша школа, институт или завод, како и кога тие го испраќаат него понатаму. Такви мртвовци можат да се предадат на превоз во непробојно затворени сандачи и да се превезуваат во отворена кола. За вакви пратки не се потребни мртвовечки спроводници.

(5) Железницата е должна да го изврши превозот на мртвовци на најбрз начин и без прекин.

Член 107 Издавање

(1) За пристигањето на непридружен мртовец во упатната станица железницата е должна да го извести веднаш примателот на негов трошок со телеграма, по телефон или по специјален разнесувач на извештаи.

(2) Примателот мора да го преземе непридружениот мртовец во рок од 6 часа по приемот на известот за пристигањето. Кај придружените мртвови овој рок тече од пристигањето на возот во упатната станица. Ако мртовецот пристигне по 18 часот, рокот за однесување почнува да тече дури од 8 часот наредниот ден. По истекот на овој рок железницата има право да му го предаде мртовецот на надлежниот орган на народниот одбор на општината.

Член 108 Други одредби

Санитарните и други мерки за превозот на мртовецот е должен да ги исполни испраќачот, а по пристигањето на мртовецот во упатната станица примателот.

VII. ПРЕВОЗ НА ЖИВИ ЖИВОТНИ

Член 109 Услови за превоз

(1) Живи животни можат да се превезуваат само ако тоа не им е противно на ветеринарно-санитарните прописи.

(2) Животни се примаат на превоз само ако е според оценката на отправната станица исклучена секоја опасност за луѓето и животните, како и секоја можност за оштетување на предметите. Колата, сандаците и кафезите со опасни животни мораат да бидат снабдени со натписи што укажуваат на опасност. Железницата може да бара поединечни пратки на ситни животни да мораат да се предадат на превоз упакувани.

(3) Превоз на болни животни смее да се врши само со дозвола од ветеринарот.

(4) За превоз на животни како експресна стока важат одредбите од членот 48 на овој закон.

(5) Железницата ќе одбие превоз на животни што се пакувани во вреќи или им се врзани нозете.

(6) Натовар и истовар на животни што не се пакувани може да се врши само во оние станици што се оповелени за таа цел со тарифата.

(7) Испраќачот односно примателот, како и придружникот на животните, се должни да се грижат за исполнувањето на ветеринарно-санитарните прописи. Импателот на пратката ги поднесува сите последици што би настанале поради непридржувањето за овие прописи.

Член 110 Предавање на превоз

(1) Испраќачот е должен животните благовремено да ги приготви за натовар, за да може превозот да се изврши со определен воз. Железницата не е должна да прими на чување животни што не можат да се превезат.

(2) Во недела и во празниците определени со закон железницата не е должна да прими на превоз животни, освен пратки на кучиња, животни што се предаваат на превоз како експресна стока, како и пратки на други животни што се испраќаат на сточни саеми, изложби и трки, или од нив.

(3) Со товарниот лист со кој се предаваат животните, не може да се предаде на превоз и друга стока. Со животните што имаат придружник може да се превезува количина на храна што е потребна за нивната исхрана во текот на превозот, опрема за животните, како и рачен багаж на придружникот. Овие предмети се превезуваат бесплатно со истата кола со која и животните и не се наведуваат во товарниот лист. За штетата на овие предмети железницата одговара само ако е предизвикана злонамерно или настанала поради крајна небрежност на железницата.

(4) Со тарифата може да се определи возарината за превоз на животни да се плаќа однапред.

Член 111 Пакување

(1) Кафезите, сандаците, кошниците и другите затвори во кои се превезуваат животните мораат да бидат широки и со достаточен воздух, така што животните да можат да се превезат без штета. Животните мораат да имаат и можност да легнат и во затворите да можат да се хранат и да се напојуваат. Затворите мораат да имаат непробоен под со достаточна простирка и достаточни високи непробојни ѕидови да се оневозможат загадување на колата. Затворите мораат да имаат рачки годни за носење и да бидат така направени да не можат да искочат животните, ниту да претрлат или да сторат штета.

(2) Кошниците од сите видови мораат да бидат снабдени со направа што го оневозможуваат излегувањето на пчелите низ отворите.

Член 112

Кола за превоз на животни

(1) За превоз на животни мора да се употреби затворена и исчистена кола со отвори за проветрување.

(2) Ако според оценката на испраќачот или органот на ветеринарно-санитарната служба отворите за проветрување на колата не се достаточни, вратата на колата може деломично или потполно да се држи отворена, под услов испраќачот да ги обезбеди отворите на вратата со ограда од штици или решетки во височина од 1,5 метра, со тоа долниот дел од оградата да не смее да пропушта губре и простирка. Ако вратата се држи затворена на долга кука, се става само заштитна штица.

(3) Колата мора да биде снабдена со направа за врзување животни.

Член 113

Постапка со животните

При натоварот, претоварот и истоварот животните не смеат да се мачат. Железницата може да одбие прием на пратки ако се натоварени или упакувани на таков начин што да се мачат животните. Ако при превозот се утврди дека животните се изложени на мачење, железницата може на трошок и одговорност на имателот на пратката веднаш да ги преземе потребните мерки за животните да не се мачат натаму. Во сомнителни случаи ќе се постапи според упатството од надлежниот местен ветеринар.

Член 114

Утовар

(1) Неупакуваните животни испраќачот е должен сам да ги натовари и сигурно да ги смести во колата. Тој, исто така, е должен да достави и средства потребни за врзување на животните. Железницата може да бара испраќачот сам да ги натовари пратките со опасни и кудливи животни и покрај тоа што тие се наоѓаат во затвори.

(2) Станиците отворени за сообраќај на животни што не се превезуваат во затвори мораат да имаат уред за натовар и истовар на животни. Станиците со редовен поголем промет на животни мораат да имаат и котари (заградени простори) за привремено сместување на животните. За привременото сместување на животните во котарите железницата наплатува надоместок предвиден во тарифата.

(3) Во случај на превоз на крупен добиток и на свињи испраќачот мора да го постеле подот од колата со песок или простирка.

(4) Крупниот добиток во колата мора да биде врзан. Тој мора во колата да биде така сместен што човекот да може лесно да минува меѓу животните. Кога животните се товарат напреку, освен тоа меѓу животните и страните од колата мора да остане толку простор да не можат да се повредат животните. Ситните животни мораат да имаат можност да легнат. Дали овие услови се исполнети цени железничкиот службеник заедно со ветеринарот. Во случај на непридржување за овие одредби, железницата може да одбие прием на превоз.

(5) Крупните и другите животни, како и животните од различни соеви, можат да се товарат заедно само ако се одвоени едни од други со прегради. Ова

важи за животните од различни соеви што се превезуваат во кафези и други затвори. Животните со младенчињата што цицаат можат да се товарат заедно.

(6) По барање од испраќачот ставено во товарниот лист, железницата, со наплата на надоместокот предвиден во тарифата, ќе стави на располагање песок, градин и надолжни пречки, решетки, светилки и друг прибор, ако располага со нив.

(7) Затворите со животните мораат во колата да се сместат така што животните да имаат достаточен воздух.

(8) При натоварот, претоварот и истоварот затворите со животни не смеат да се фрлат ниту да се превртат.

Член 115

Хранење, напојување и полевање

(1) Сите животни чиј превоз трае подолго од 14 часа, испраќачот е должен пред натоварот достаточен да ги нахрани и напои.

(2) Ако превозот на животните трае подолго од 24 часа, животните мораат да се хранат и да се напојуваат најдоцна по секои 24 часа.

(3) За хранењето и напојувањето на животните што имаат придружник се грижи придружникот, а за хранењето и напојувањето на животните што немаат придружник се грижи железницата.

(4) За хранењето и напојувањето на животните по пат, по потреба, определените станици мораат да се снабдат со годни направи.

(5) По барање од испраќачот ставено во товарниот лист железницата е должна да ги полева свињите во станиците определени за тоа.

(6) На товарниот лист мора да се забележи станицата, денот и часот кога е извршено хранењето, напојувањето и полевањето на животните.

(7) За хранење, напојување и полевање железницата го наплатава надоместокот предвиден во тарифата.

Член 116

Придружување

(1) Испраќачот е должен да даде придружник за пратките на животни кои не се предаваат на превоз во обезбедени затвори што можат да се носат, освен ако железницата по неговото барање во товарниот лист не се откаже од придружувањето.

(2) Животните што се превезуваат со патнички воз, рибите во покривки вметнати во колата, рибите во специјална кола, големите диви животни и кудливите домашни животни, се примаат на превоз само со придружник.

(3) Испраќачот мора во случај на придружување да назначи во товарниот лист колку ќе има придружници и која кола ќе се придружува. Ограничувањето на одговорноста на железницата (член 96) не се менува ако се откаже железницата од придружувањето. Придружникот мора да ја плати возната цена според тарифата.

(4) Придружникот е должен за време на превозот да се грижи за животните, а особено за нивното хранење и напојување. Кај пратките што треба да се претоварат, придружникот треба да се грижи и за претоварот. Придружникот треба да се неоглаво колата во која се превезуваат животните. Ако е тоа невозможно поради опасноста за неговата, лична сигурност, тој може да бара да му се определи место во патничка или во службена кола.

(5) Испраќачот може со изјава во товарниот лист да го овласти придружникот наместо него, без посредство на отправната станица, да подава во текот на превозот или во упатната станица барања во поглед на измената на договорот за превоз, како и потребни упатства. Упатната станица или примателот може да ги менува придружникот само ако поднесе дуплика од товарниот лист и во овој ја запише измената (член 89).

(6) Забрането е пушење во колата ако во неа има слама, сено или други лесно запаливи материји.

(7) За време на превозот ноќе придружниците на животните мораат да имаат светилки што не можат да предизвикаат пожар.

Член 117

Превоз

(1) Железницата ги определува возовите со кои се превезуваат живоците.

(2) Испраќачот може да го определи превозниот пат. Ваквото барање железницата е должна да го земе предвид, и во тој случај се здобива со правото да ја наплати возарината за определенениот пат и да го смета рокот на испораката според тој пат.

(3) Железницата не е должна особено да се грижи да дознае дали животните во текот на превозот се повредени, оболени или пцовисани. Ако ова ќе се дознае железницата ќе постапи според упатството од органот на ветеринарно-санитарната служба и за преземените мерки ќе го извести испраќачот.

(4) Ако животните поради повредување или оболение мораат да се продадат, железницата износот добиен со продажбата, по одбивање на трошоците што не се платени и издатоците настанати при продажбата, ќе му го стави на располагање на имателот на правото.

Член 118

Издавање

(1) По пристигањето во упатната станица железницата пратките на животните без одлагање ќе ги приготви за издавање. Ако по пристигањето на пратките со животни во упатната станица не се јави лицето овластено да ги прими, железницата ќе го извести примателот веднаш или најдоцна во рок од 2 часа по пристигањето, а за пратките што ќе пристигнат по 20 часот, наредниот ден најдоцна до 9 часот.

(2) Истоварот на неупакувани животни мора да го изврши примателот.

(3) Примателот е должен животните да ги преземе најдоцна во рок од 2 часа, сметајќи од часот кога се смета дека известувањето е извршено а ако известувањето не е потребно, најдоцна во рок од 2 часа по извршеното притотување за издавање. Тарифата може да предвиди подолг рок. Ако животните не се преземат во рокот за земање, железницата може на трошок и одговорност на имателот на правото животните да ги предаде на негување или да дозволи натамошно задржување на животните во колата, или на станицата, со наплата на надоместокот предвиден во тарифата.

(4) По извршениот истовар железницата е должна употребената кола и другите средства веднаш да ги исчисти и дезинфицира, со наплата на надоместокот предвиден во тарифата.

(5) Железницата може да бара истоварот на кудливите и други опасни животни во кафези да го изврши примателот.

(6) Одредбата од членот 88 став 2 на овој закон важи и за издавање на животните.

Член 119

Други одредби

На превозот на живи животни согласно ќе се применуваат и одредбите од овој закон за превоз на стоки, ако со одредбите од ова глава не е определено поинаку.

VIII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 120

Дополнителни одредби. Отстапувања

(1) Сојузниот извршен совет донесува дополнителни одредби за превозот на железниците.

(2) Со оглед на специјалните услови на организацијата на сообраќајот Сојузниот извршен совет може по предлог од Генералната дирекција на Југословенските железници да донесе посебни прописи со кои се определуваат посебни услови за одделни железнички линии и за одделни случаи во кои не се поименуваат општите прописи.

(3) Се овластува Сојузниот извршен совет за воениите повезувања и за специјалните потреби на Југословенската народна армија да донесе посебни прописи со кои можат да се извршат отстапувања од одделни одредби на овој закон.

Член 121

(1) Со влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Уредбата за вра-

кањето, наплатата и сторнирањето на возарината и на другите такси на државните железници и државните речни бродови („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/47 и 46/48) доколку се однесуваат на железницата, Наредбата за доставата, утоварот и истоварот на колите во железничкиот сообраќај („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 42/52), како и другите прописи што се во спротивност со овој закон.

(2) Одредбите од овој закон нема да се применуваат на договорите за превоз склучени пред 1 мај 1958 година.

Член 122

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“, а ќе се применува од 1 мај 1958 година.

579.

Врз основа на членот 29 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет, Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И НАЗНАЧУВАЊЕ ЧЛЕН НА ОДБОРОТ ЗА НАРОДНО ЗДРАВЈЕ НА СОЈУЗНИОТ ИЗВРШЕН СОВЕТ

1. Се разрешува од функцијата член на Одборот за народно здравје на Сојузниот извршен совет др Иво Бродарац, директор на Централниот хигиенски завод во Загреб, поради подолга отсутност од земјата по службена работа.

2. Се назначува за нов член на Одборот за народно здравје на Сојузниот извршен совет др Радомир Гериќ, главен сојузен санитарен инспектор.
Б. бр. 2847

Белград, 31 октомври 1957 година

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велко Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

580.

Врз основа на членот 43 став 2 точка 3 од Уредбата за организацијата, послушањето и управувањето со Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/53), Генералната дирекција на поштите, телеграфите и телефоните донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПУШТАЊЕ ВО ОПТЕК НА ПРИГОДНА ПОШТЕНСКА МАРКА ПО ПОВОД ЧЕТИРИЕСЕТОДИШНИНАТА НА ГОЛЕМАТА ОКТОМВРИСКА РЕВОЛУЦИЈА

На 7 ноември 1957 година ќе се пушти во оптек пригодна поштенска марка од 15 динари по повод четириесетгодишнината на Големата октомвриска револуција.

Сликата на марката прикажува повеќе ликови од кои некои имаат пушка во рака, што симболизира масовно учество на пролетаријатот во Големата октомвриска револуција. На левата страна на претежот, вертикално, пишува: „Југославија“ — со кирилица, а на десната страна, исто така вертикално, „Октобарска револуција“ — со латиница. Година 1917 се наоѓа во горниот десни агол, а година 1957 во долниот десни агол. Ознаката на вредноста „15“ е во левиот долни агол на марката. Бојата на оваа марка е црвена и светлокафеава.

Оваа марка ќе биде во продажба кај сите поголеми пошти до потрошувањето, а за франкирање на поштенски пратки ќе важи неограничено време.

Бр. 10640

Белград, 29 октомври 1957 година
Генерална дирекција на поштите, телеграфите и телефоните

Го застапува Генералниот директор
Помошник на Генералниот директор,
Владимир Шенк, с. р.

РЕШЕНИЈА

Врз основа на членот 11 став 2 и членот 12 од Уредбата за Југословенската банка за надворешна трговија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 28/55), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕНОВИ НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА ЈУГОСЛОВЕНСКАТА БАНКА ЗА НАДВОРЕШНА ТРГОВИЈА

Со оглед на тоа дека врз основа на членот 12 од Уредбата за Југословенската банка за надворешна трговија и одредбите на банчкиот Статут им истекод маџлатот на досегашните членови на Управниот одбор Љубо Бабиќ Душан Чалиќ, Боге Кузмановски и Душан Секиќ, тоа во Управниот одбор на Југословенската банка за надворешна трговија се именуваат на две години за членови, и тоа:

Франц Попит, народен пратеник на Народната скупштина на НР Словенија

Салем Кериќ, народен пратеник на Народната скупштина на НР Босна и Херцеговина,

Боге Кузмановски, народен пратеник на Сојузната народна скупштина и

Душан Секиќ, народен пратеник на Сојузната народна скупштина.

Б. бр. 2826/2

1 ноември 1957 година

Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велко Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

Врз основа на членот 1 од Уредбата за оснивање Комисија за соработка со меѓународните здравствени организации, Национален комитет за УНИЦЕФ и Југословенска национална комисија за Меѓународна организација на трудот (МОП) — „Службен лист на ФНРЈ“, бр. 9/53) а во врска со членот 26 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет, Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕН НА КОМИСИЈАТА ЗА СОРАБОТКА СО МЕЃУНАРОДНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

1. Се разрешува од функцијата член на Комисијата за соработка со меѓународните здравствени организации др Иво Бродарац, директор на Централниот хигиенски завод во Загреб, поради подолго отсуствување од земјата по службена работа.

2. Се именува за нов член на Комисијата за соработка со меѓународните здравствени организации др Арпад Хан, професор на Медицинскиот факултет во Загреб.

Б. бр. 2846

31 октомври 1957 година

Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велко Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

СОДРЖИНА:

Страна

578. Указ за прогласување на Законот за превозот на железниците — — —	773
Закон за превозот на железниците — — —	773
579. Одлука за разрешување и именување член на Одборот за народно здравје на Сојузниот извршен совет — — —	796
580. Решение за пуштање во оптек на пригодна поштенска марка по повод четириесетгодишнината на Големата октомвриска револуција — — —	79